

The Ohio State University

3 2435 01277 9187
001

PQ1486I5H41733

TSEL HA-OLAM

THE OHIO STATE UNIVERSITY BOOK DEPOSITORY

D	AISLE	SECT	SHLF	SIDE	POS	ITEM	C
8	06	13	02	8	12	001	5

Ex 88 no 715

opg. Delacroix

"PAMPIERE WERELD"
SALOMON S. MEYER
Antiquariaat-Graphiek
Hebraïca-Judaïca
Kalverstr. 12 Amsterdam C.
(Ing. Jonghe, Hoofdstad)
Telefoon 244710-716/82

THE OHIO STATE UNIVERSITY

THE OHIO STATE
UNIVERSITY
LIBRARIES

ספר

צל העולם

שחיבר הגאון המופלא המקובל האלקי
המפורסם החובן הגדול מהור"ר
מתתיהו בן מהור"ר שלמה דלקארט
זצ"ל מדבר מחדושי ארבע חלקי העולם
ומעניני גן עדן וגהנם וארבע יסודות
בקיצור נמרץ וכלל בו הרבה חכמות
ודברים נוראים מנבחרת הבריאות
כאשר יראה המעיין במפתחת השער
והיה זה הספר כמס באוצר בכתוב יד
ועתה לזכור הרבים שיכירו וידעו
מנפלאות ה' :

הובא לבית הדפוס על ידי הנעלה
בהר"ר וואלף פרנקפורט :

באמשטרדם

תצ"ג לפק

הקדמת המחבר

אמר המחבר הפשתי ומצאתי ספר זה כולל פתח
 החכמות וציורי השפחות הממודדים להכררים
 ונשלם הספר עליר אחד מהכמי הגוים והנה הוא
 פפתח השכלי לבעבור התבאר בו חלקי העולם ומשכנותיו
 במדינות באיים כימים ובישוב וכל אשר חתח גלגל היום
 מבואר בו על דרך הקצור ובפרט ואשתומם על המחזה
 ואמר אהה ה' מדוע ירש בן האמה נאות השכל ובן הגכרה
 ישב בדר וידום וחפץ בירויצלי כי לא לדוב שכלי הרבות
 גדר ההעחקה כי אם אל סבח ההבנה במועחק ומעחק
 והמעחק מלאו לכו נדבה דוחו לקרב אל המלאכה להעחק
 הספר ונקרא שמו בישראל :

צל העולם והנה נחלק לשלשה חלקים ושערת
 חשעה וששים

חלק הראשון ישבו יד שערים

א חכלית האדם	ח מהות הטבע ומפעלו
ב מדוע נברא העולם	ט באור הגלגל
ג מדוע נעש האדם בצלמו	י איך נוסדו ארבע
ד מדוע לא נעשה שלא	התולדות
ה איך נמצאו החכמות	יא איך הארץ עימדת
ו מג' אומות אשר השכינו	יב מהו עוגל הארץ
ז הפלוסופים	יג מדוע נעשה עגול
ח מנהג ז' החכמות	יד חנועות הגלגלים
	והכוכבים

חלק שני יש בו שבעה ושלשים שערים

א מבוא החלק	ד מארץ הי"נר
ב התבאר הארץ בחלקי	ה במדינות הי"נר והכרת
ג גן עדן הארצי	ו מן שרפי הי"נר

כג	בשינוי המעיינות	ד	חוליות אפני הי"נר
כד	איך תבקע הארץ	ה	ממדינות ארץ הי"נר
כה	מדוע הים מלוח	ו	ממדינות אסיא צעירה
כו	מן האויר	ז	מן דגי ארץ אינדיא
כז	בעננים וגשמים	ח	מאלני ארץ הי"נר
כח	בדבר הכפור והשל	ט	ממדינות אירופא
כט	בכרד קייצי	י	בארצות אופריקא
ל	ברעמים ובזיקים	יא	באיי הימים ועשרם
לא	בדברי הרוחות	יב	כשנוי המדינות
לב	מן האש וסכבי' מרלני	יג	בארצות הבהמות
לג	מן התנינים הפרהים	יד	בארצות העופות
לד	באויר עליוני הזך	יח	בדברים המצויי'
לה	במחשך גוף הלכנה	יט	בדברים תחת לארץ
לו	בימי השבוע	ך	מקום נהיגם ומהותו
לז	בתנועות הגלגל הגדול	כא	ביסוד ב' הוא מים
		כב	איך מים מתוקים

חלק שלישי ויש בו שמנה עשר שערות

א	בדברי היום והלילה	ב	איך חקבל הלכנה מאוש
ג	בלקות השמש	ד	בטבע הגלגל הגדול
ה	במדידת הכוכבים	ו	מתלמי מלך מצרים
ז	איך הצילו החכמות	ח	במפת יסיר ג' לא
ט	מדוע הוסר הטבע	י	במשאים עברו ללמוד
יא	מהות פלוסופיא	יב	במדידת הארץ
יג	מדידת השמש	יד	בגודל וגובה הכוכבים
טו	סך הכוכבים	טז	מרחבן ערן
יז	מן שמי השמים	יח	במעגלי נן עת

צל העולם חלק א שער א תכרית האדם

פזרי מעט'ה כי בעלות במחשבת היוצר לברא העול' לא לצרכו בראו
לא ליתרונו יוסדו כי לא נתעלה בשום דבר מחודש כדכתיב **אבי**
ה' לא שניתו לפני' ולא חו' אחד בלי שני' בלי פירוד בלי קבוצ בלי ראש!
בלי תכלית חץ לודבר כושן ולא מחודש כי בכל צידו עתים זמנים ימ'
סכים חדשים אינם לפניו דבעי חלק. השעה והוא סוב וחסוב לו וברצ'
לא יתקן וטבעי הרעה מתגבר וטבע הטובה מתאחזת לכן נשמת
האדם היא העולה למעלה ורוח הבהמה שבה אל טבעה חרד למטה לרצ'
וכמשל האדם לכלי היין השוקט על שמריו כי חמיד היין עולה למעלה
והשמרים יורדים למטה בשולי הכלי והעולה הוא הטוב והיורד הוא
הרע ולא יעמוד בלתי וזה האר' הרוח הסוב יתאמץ בו להדריכו
להשק לו וליסרו עוזב חיי העולם הקצר ורוח הבהמה שבו יתאמץ לאכול
ולשחית ולהעמיד הבק על בן לא יעמיד איש בלתי שניהם והחכם עיניו
בראשו להשת אחר מ' ילך אף כי לשניהם יצטרך שמי שטרם בערב
שבת יתחל בשבת כן לא יקנה איש העולם הארוך אם לא בעולם הקצר
בכל כן לא טוב להדריק רוח הבהמה מכל וכל כדכתיב אל חשקל
את נפשותיכם ור' אל יסור לספק עיניו בחשניות ואמר ר' צבי
ר' דיתבי בחשניהא ליכול כלבא סירותי' אמנם יתשוק איסרונבו בכל
דרכיו אחרי האנושי ומיעוטו אחרי הבהמ' והיינו דכתיב בראשית
לפני היום את החיים את הטוב את המותו את הרע כלומר בידך הם
עשה בטוב בעיניך כי צריך כל איש לשניהם ואמנם יזהר איש לבנות
יורגל לבט' אחרי הבהמ' אם לא להעמיד גופו בצמחוס:

שער ב מדוע נברא העולם

הנה התברר כי לא הוצרך היוצר ליצירת העולם כי אם לרוצ חסדו
למע יתחלו טובו יתמכו לצד ספלי דוח נמוכי לצד כאשר נראה
לעין אשר חלק מהדורו לבנותה והיינו דכתיב אמרתי עולם חסד
יבנה בי נחם בברא העולם בלי צורך לו ועוד שבה אחרת למען יתחלו
ימלאו חסדיו מעצ' הודו מפירי קצת הודו ופלאיו ולראות מידי יוס
אוס גבורותיו ועלינו לשבח ליהר עשנו לחוש לוחינו וכל דכתיב אין
לחיותינו יוצר כזה יתפאר ויהרומם:

שער ג מדוע נעשה אדם בצלמו

יחברך

אלהי עלה העלות אשר יצר את האדם בצלמו ויבחר בו
מכל יציריו מעלה וחסה כאשר בראה בראשית עליון על
כל היצורים כמו שמינו בשלמה המלך וישב שלמה על כסא ה' שאלך
אף על המלאכי' אף על השד' ולא מליך ולא שד מושל על אדם
ועסה בהם רצונו והטעם כי אין יצורי עובד נאמן באלה כי המלאכי'
אין בהם יצר הרע ואין ביניהם הרגל עבירה כי אין בהם רצוה וניאוף
אגביה וגזל ועבודה זרה אמנם בקש היוצר למאול יצירה אחת יודעת
טוב ורע ובעלת יצר טוב ויצר רע אשר הנח' בטוב וחמלה ברע ואין
ישמח במעשיו ע"ב יצר האד' בצלמו כלום ממוסך מכל חזיון מהעליונים
וחזיון מההחשונים ותארו והרגו שיותיו על כל והשליטו בחושיו לטוב
ולרע כי ממשהם לרע ידגלו ולטוב ימכרו וחפזנות הלב ויושר לבתו :

שער ד' מדוע לא נעשה האדם אשר לא יחטא

הנה הקדמנו בשער ג' אשר חפץ השם ביצירת האדם מכל יצוריו
לצבור היות צודעת עשות הטוב והרע כי בעשותו הטוב
בהכרח לא חלו במולכי' אם תאמר הכסיל אשר קרע כסותו בעצב
יש לו יחרון אשר לא יקרע כסות ולא יעשה שטות כי בהכרח לא יוכל
ואין לו גמול אל המונעו מן ההיזק בן האדם אם נעשה צדע אשר
לא יחטא מה גמולו לו המוכרח עשות הטוב מי יגמול לו אמנם
היודע הטוב והרע ותסתאה נפשו בהנהיית עשות הרע ויעלז ברוחו
ויסבול הלעג והצנן והאכזר והחסר כאשר עשו המשתאים הקדמונים
עזבו חילם נטשו אהלים לבת' באשר ימלאו השכל וחכמה הלמודיות
לכא אל הכונת העולם ומעשיהו יגעו ומלאו ויסדרו שבע החכמות
באשר נבאר בעזרת הצור ובישועתו :

שער ה' איך נמצאו שבע החכמות וכדורם

הנה בבר בארנו מפעל המשתאים ולא נודע הסבה אמר כי ימים
הקדמונים העם הולכים בחשך ולא אור תמכו על הגלגל
המקיף והכוכבים בלילה מאירים וסקיעתם למזרח והאחד ממכו
בסקיעתו מחזירו וציוס ראוי השמש זורח מן המזרח ועולה עד חצי היום
ובחצי היום עד הערב ישוב על עקביו ובליל' ראוי הלילה פעמים חסר'
פעמים שלימה פעמים מליאה ענולה אז פנו מכל עסקיהם להבין כח
הדבר מה היה וכן צתים בראשי ההרים כאשר עשה תלמי' מלך

צל העולם

מזרים להעמיק שאלה להתייבש בדברים או הבינו פי השמש וכי
עבדי האדון וכי אין ללכדה אור כי אם משפעת החמה ובהתרחקה
ממנה תחמלה פגמתה ובהתקרבה אליה תחסר ומנו ימי החסרה ע"ו
זנוים ויהי התמלאה ע"ו ימים ולזה קראו חכם ימיהו מתוני בדברים
הללו מאתים שנה עד חסנו ומלאו את שבע השכמו' כי על ידי המפעל
אכירו כח הפועל ואנה נגלו פלאי השם ליצוריו אם לא בתכונ' עולמו
ובפלאי תבוע' הגלגלי' ואשר לא שת לבו לדעתם לא עשה קורת דוש
לקונו האמנם במחניו אוננו וכוחו בשרירות בטנו:

שער ו משלש אומות אשר השכינו

הפלוסופים בעולם

הקדמנו במאמ' איך באו החכמות ואמרי כמו' בתבונ' הדבר
נקראו פלוסופים ופי' השם אהבי החכמה או תקנו
צעולם שלם אומות ר"ל הפלוסופים ואנשי המלחמה ועובדי האדמה
העובדי אדמה יספיעו השנים הכותרות הנריך ואנשי המלחמה הם
הפרשים והשרים רוכבי הרכש ממוכים לשמור עובדי האדמה כל
ידיעו כל ישתחו כי אלמלא מורה של מלכות איש אחר עהו חיים בלעו
והפלוסופים מכהיגי השרים מהם חלא חורה ומשפט לעם כדכתיב ויהי
לדוד עושה משפט ולדקה ויואב על הכבא מי גרם ליואב היות על הכבא
לדוד עושה משפט ולדקה ולא יעמדו כל אחד לבדו בלמי אם כועדו
יחליו ואחר אשר התבאר איך נמצא שבע החכמות יש לנו לבאר
שם וטעם על כל הקצור ופרט:

שער ז מנהג שבע החכמות ושמותם

הראשונה לכל חכמת היא חכמת הדקדוק ובלעדיה לא יכנס
איש בפוס חכמה כי היא המלמדת לאד' דעת המבטא
וכקרא חכמת המבטא בכל לשון היא מפוררה בלטי' קורין גרמ'
טוקא והלוי דע האדם חכמת הדבור ידע עשות כל לשון מעלמו והמבין
יצין כי גדולה חכמת המבטא כי בדבור נעשה העולם בצירוף האות
להצרכה נגמר הדבר ולעשה המפעל: ב חכמת לוגיק' היא הכרת
המתות הדבר במופת להוכיח כל דבר איך יא' לאמתו והבדל השקר
הן האמת ועל זאת החכמה יסד אריס' טוטלס ז' ספרים כאשר תאמר
רחובן הפוסט והמתון המתי על דרך המושל על כל הקצור: ג חכמת
הדינא

צל העולם

ודלית ונקרא חכמת אוריתו ריקא משם תלא משפט לכל העמים אל
 עסועם בתורותיו ולדון נפשות וממונות לחייב את החייב ולזכות את
 הזכאי: ד חכמת המנין הנקרא ארימי טקא קבוע באמצע החכמות
 כי כולם צריכין אליה כי אין דבר בלי מניין על זאת החכמה כיסדו
 ספרים רבים ספרים ענפים תולדות וחבורים: ד חכמת התעבורת
 הנקראת גיאומי טריאוגיה החכמה המועילה בחכמה מכל החכמות
 חכמה הכוזבים בגלגלים למלא קשתו הגלגל ויתרון ומה בין מחלה
 לשלם ומה מרובע לעגול והעגול למרובע כי מדידת הגלגל לא לכסוך
 מקור ראשונה לשלישית וכי אופק כל דבר הוא קו ישר עובר על המרכז
 ולדעת עובי הכוכב בגלגלו בגובהו ובשפלותו בהיותו ישר או כוזב:
 ד חכמת הניגון הנקרא מוזיקא הוא מוסך כל דבר לטבע רך
 בשירי יש מלות משפטים להגביהם ויש מלוא משפטים להשפילם כאשר
 תראה בטבעי הרפואה היא חכמת המוזג להחזיק אדם בטבעו
 ולמסך טבעו מס לחסך לקר לנעבור כי אין חכמה זו מועלת רק לחיי
 אדם וללכדו איננה ממנין טבע החכמות כי כל החכמות הם תוריות
 זולתי זו היא צריכה ואין גמול בה למודה: ד חכמת החזיון הנקרא
 איושטיר נומיא ויהי סוף לכל החכמות ממנה יצאו אליה יסודותם
 כל הנחלים הזלכים אל הים וכאשר הם הזלכים הם טבין כן חכמה
 תסובות כל החכמות אל חכמת התעבורה כי ימלאו כל המפעל וכל
 הבורא ומלא נדרש בו בטמיה ואשר יצא אל הכליה חכמת התעבורה
 ידע כל דבר על פי הטבע כי הצוראית' צרא הטבע להמציא כל דבר
 בו ובצורה ישכך חלונות הנמצאים מעליו לשלם ציד פסעם כי הכל
 היא הטבע זולתי יראה לא בטבע הי' כאשר הקדמנו במאמ' מדוע לא
 בעשה האדם אשר לא יחטא כי אם היתה הסמוכה בטבע במלא מוכרת
 עשו' הטוב ומה גמול ישלם לו ומחכמת התעבורה נמצאו כל החכמות
 כי תי' ישיביל ומי יפתח בו ולא ידע שרשו איכותו ומחותו ולא ישלם על
 חוב ארץ ונטיית השמים ומסילת הכוכבים ומדת גמיהם עס ארכם
 ובגבהם וממנו תלא דעה וטובה בטבע בגובה הכרכוס ובשפלותו
 בהיותו כוזב רע ישר טוב ורבים כאל' במשפטי החזיון למשיג' כי
 בחכמה זו גולה העולם והנעלם הנמצא ומגלה בחיב גדול ממציא מן
 הכח אל הפועל כאשר בדמיון הגרין כלי הגר והמרצע כלי הרצען כן
 ששת החכמות כלי הרכונה כי בלעדיה לא ימלא לעולם כאשר השמש
 כלי הנפשות וראות הלב ושמחתו ואשר לא ידע מצואו לא יוכל להשקיף
 כפי שיעורו ופועלו עליו בלתי בלי חכמה זו וזה הבורא

האדם המצדד ספרו לכודיע כי כל החכמות ענפי החכמה על כן
 צמיחם קדמונים ערגובל שרים ומלכים נכספולשכלים לדעתסולא
 פתיחם האדם ארבע ההמונים כי אם התוודעו בשכל על חזיריו והיו
 קורין לו המייתחם התוריי גם לבעבור המשילו השכלים התוריים גם
 בלשונם הם חפצים בחיות משכיל בהם חפצי התוריי בכל לשון הם
 למעמקים והוא שכל בדבר אמתי אשר הכל מודים בו בגלל כי שכל קיי
 הוא לא יסתכל ואחר קצרו במבוא השכל נשוב לבאר מהות הטבע
 והיכחותו אשר הוא ממציא בבת כל ההכחות והסוד כל מוסד מאנו פנה
 ממציא יחד מאנו פנועת הגלגלים והמאורי הכבדים הואמחיה הוא מקיים
 הוא מפסיד למען יהמועליוויב ההמונים ילעיבו על חכמה נאריך מעט
 בציחור השכל למען יבינו חסירי הדעת חכונת העולם חולאותיו
 והנאותיו כי הכל בטבע אמנם הטבע דבר מחדש בלי נור להשמיד
 כל הוהבים :

שער ה זיהות הטבע ומפעלו

חברך

אל מברא את הטבע בראשית כל למען יחווה בו פי כל
 הבורא הנמצא בלתי הטבע לא ימצא דבר ומלאכת הטבע
 לא תושבת הוא הפועל הוא המקיים הוא המפסיד הוא המכלה בראש
 יצאנו באשר יעשה הגרון והמסמר לפועל הגרון מחתך והמסמר מקיים
 ובראון הפועל כוהטבע עושה בראון הפועל האמיתי יסד כל הנמצא
 בטבע לא יגיע לריק אולם מפעל הטבע לעולם שלם כאדם וכבהמה
 וכיוספד המנהג בדבר הטבע פותח בו אמנם בראון המנהג יד
 הטבע באשר נראה בהמון נולדת בשני ראש וקצתם בשם ראש
 אחר בו ואחד שכל כן יקרה בראשית כיוולד היט בשם ארבעות אחד
 בשנים או בשלשה או מחוסר אברה זרוע יו שיק לפי הצרכו לעולם
 ולשם יוליד איש שלם ויפיהולא יחסר כל דבר אמנם חזר ויגדל על
 אבריו או קטן ממנו אחד גדול ואחד קטן אחד שמור ואחד לפי אחד
 חכם ואחד פוטה אחד יחכם לעת ילדותו וישטטה לעת זקנותו אחד
 גרמן ואחד שקר אחד שחן ואחד כהם אחד פגז ואחד שמח אחד עז
 ואחד שכל אחד זריז ואחד עצל אחד מושג ואחד מפולבל איש קימה
 יולד קטן ואיש קטן יולד גדול אחד ישיה לבו ועסקיו לשכל אחד יעבוק
 באומות אחד נבד אחד כי הטבע ישים בלב האר מלאכת לפי עבדו
 בפה או בפה כל אחד לפי טבעו וכבפת שכלו ובבנה ענייני מכונתו

צני' אדם אחד מחבירו כאשר אמרו רבותינו ז"ל בשנה דרין בשלשה דצרי'
 אדם משחקה מחבירו בקול ובמראה וצדעת כי אם ישמעו קולות בני
 אדם שוים יבא אדם לאשת חבירו כלילה במכרת אשה בקולה ואם לא
 ישתנה מראות יבא איש אל אשת רעוביו וישחק העם בזמה ואם
 ישו בדע' לא יוכל איש לשמור את שלו ולהניחו מפני הגנב' כי כל איש
 ידע דעת חבירו והכל מפעל העבד בחולדותיו כאשר אמר אפל' עון
 יבא לו שם העבד מכל קדומיו כי הטבע מדומה בחיוב מוליד הכל
 בטבעו ונגלה הדבר במוליד איש בלגמו המדמה לו המנהג ואם
 ישחקה הטבע ישגבו בעלות מחשבת המוליד או היולדת בשעת המשגל
 לדעת א' לרעה או לטובה כאשר מצינו חכמים קדמונים איו קושרים
 בלי כסף וכלי זהב בברעי מטוחם להוליד כדמוחם וכן מצינו בחלמוד
 צניטין בפרק הנזקין אשר קשרו הגוים נערי בני ישראל צברעי
 מטוחם וגבי פרה אדומה אר"ל כוס של זהב מעבירין לפניהם בעת
 יעלה עליה זכר אם כן הסכימו חכמי החלמוד א הפילוסופים בדבר זה
 גם אר"ם"טוטלום הסכים בדבר זה וכל הבאים אחריהם כלם הסכימו
 כי חולדות האדם נהפכה אחרי המחשבת האיש והאשה צעת המשגל
 אמנם בחכמים אשר הקדמנו שלמים הם אהנו בדבר הזה כי בצורה
 ית' ברא הטבע ויוכל לשנותו כי בכל יש חילוף ותמורה חבור פירוד
 ראשית אמרית ערך ודמיון וולתי צו והנה ראש משרתיו הוא הטבע
 בפועל כרצונו הוא אשר שם באנוש דעת לטוב ורע ביש טבע לכל
 אנוש אשר יכריח טבע הרע הוא הטוב ואשר יכריח טוב הוא הרע
 ודבר זה דרשו הקדמונים את שבע חכמות על ספר להרמיק מהשבת
 הרעות ולזה כיון שלמה ע"ה באמרו הולך את חכמים יחכם יף הולך
 בלהי ידבר חכם כי ישמע את דבריה ויוסף לבנו ממסעותיו ומשרתיו
 כי מה לכלם הולך בחושך למלאות תאוה בויתו וואת כפשו להשיע
 ושכח וכאשר לא ישיג המרש שמע הקולות והעיוור לבד המראות
 והסריס הנאת המשגל כנגד פללות הנאת הנפש מהנאת הגויה ע"כ מה
 לתבן את הדבר וזה לכל בלוי על כן קרתי בדבר ואשוב למאמר החכמה
 והטבע וחכונת העולם בשבע דראון יאר כל :

שער ט באור הגלגל

היוצר ברא את העולם עגול כדור כאשר נבאר בע"ה והקיף
 סביב העולם השמים עגולים מכל זר שלמים כאשר

חלנון הבינה מקיף סביב החלמון מכל צד ומאור כור בהר נד כומר ר' יעקב

אל אשיות האור שלמטה ואלו הרגלו זה בני אדם היו אופים מסוף
העולם עד סופו ויקל לראות בבוהק דבר גם לפני רגליו כי אין עיני
האדם רואים אמנם הם כלי הכנה כי האור ממשיך הראות לעין
והמופת עומד במשך רואה במקום האור עומד במקום האור לא
ידאג במשך והין האור הנזכר מרונת המלאכים ופרישת כנפיהם
בהשתלחם לארץ להגיד עמידות לראויים להגדה ובהגיע תור הכהנה
לחיים היה יסן ונרד' כי אדם נדיק אין בדרך ראוי להסתכל באור ההוא
אמנם שומעים היו הקול נכנס באזניהם ובלבבם בלא ראות ובהפרד
המלאך ציעור מקבל ונזכר בו והוא אשר מצניו במטה אצלו כל הזה כי
קרן עור פניו למען יוכל לקבל האור הגדול ולדעת הפלוסופי' היא
הספקלרי' המאירה לפי שהורש' להסתכל המרח' הגדול כי קרוע פניו
מעין אור הגדול ולא בפירשו רז' ל' כי דמות ראה מחוץ הספקלרי' מאיר'
זכה וראה נבאר בלא ראה דבר לקיים מה ש' לא יראני באדם וחי'
ובל הנביאים נסתכלו מהוץ ספקלריא שאינ' מאירה ונדמה להם כאלו
דאו לקיים מה שנאמר וברהם אתה' ע"כ פרש' ציבמות : בן
האור טוב וך ובהיר דבר גופני לא יסבלנו אם קל אם כבד חף העופו'
הפודמי' באור לא יוכלו עמוד למעלה בלתי יורדו כאבן כי אין דבר
מתעכב למעלה זולתי רוחניים לצד בלתי גופניים :

שער י אך נוסדו ארבע התולדות

הקדמנו לקרא חויר רוחני אשר מצוי יוצא סיסת המלאכים
במשלחם לאכנס אחריהם ארבע יסודות דנקות זה
בזה והם אש חים רוח עפר מעמידים זה את זה והארץ באמצע העמוד
כי האש ראשון והאור אחריהם והמים אחריהם והארץ אחרונה וכגובה
השמים על הארץ כן גבה הארץ על השמים כי הארץ היא החוב שכל'
ביושב על חוב הארץ ומשפט כל חוב באמצע כי כל עובל אם לא
יתמלץ בחוב לא יתיישרו הקוים וכאן אשר היסודות למעלה מן הארץ
דבוקים זה על זה כן נדבקו למטה מן הארץ :

שער יא איך עומדת הארץ באמצע העולם

בהכבר יסוד העפר מכל היסודות עומד באמצע והקלים למעלה
ואשר יכבד יקרב לה ולולי היות רעות עומדות לשען
בני אדם יוכל אדם לסבב הארץ מכל צד מפה ומפה כי הארץ עגולה
בדוריה ומסבב בדואו כנגדינו ידמה לו שאנחנו עליו ורגליו מכוונות
נגד רגליו חמדי רגליו ורגליו על הארץ נפוצבו כל הארץ ישוב אל

מקומו הראשון. דמיון ראובן ושמעון נסעו זה מזה והולכים בשוה זה למדת זה למערב בסובבם כל הארץ יפגעו זה בזה על הקודקוד אשר משם נסעו כי נקודות חוג הארץ באמצע ובתכבד דבר ימסוך לאמצע כי ה' הנשקע מסבני

ובתכם ניק'לם. מר עמס אתר והיונו כי השמים והארץ כיון שהם ממקור אחד חוהבי זה לזה כדמיון שני אחים היוצאים מבטן אחד וכדמיון האגני "עי המוטב" את הברזל הליו והוי"ג שטי"ן המוסכת ליו הקט כן הם בפני השמי' עם הארץ ר"ל חלק המזרח מן הימים מדרך הארץ ליו ללד מזרח. ומערב ללד מערב דרום לדרום צפון וצפון העליון למעלה והתחתון למטה ור"ן לחלק אחד בהמשכתן על חלק שכנגדו יוכלא נשאר הארץ באמצע כולם:

מסביבותיו. דמיון אחד להקל לשומעי' אם החלק הארץ לעובי' עליה עד נראה מתוכה שפתייה וזרוק לתוכה נקור או דבר קשה ירוץ עד חוג הדבר ושם יעמוד ואם יעבור החוג כמעט הליו ישוב ותעמוד באמצע מפני סובב הגלגל לא יוכל דב' כבד להקטרב אליו ככח הקיפו. דמיון אחר בהחלק הארץ משני צדדים זה על זה וארבע אנשי' אחד אחד לכל צד זה על זה לכל יפול צדוד נגד הצידו כל הצדורות יהגלגלו עד האמצעי כל ירדו משם ובלבד שחיה"נ הצדורות מסקל

אחד ולא תקדים האחת אה חדרתה. ואם יכבד האחת על חדרתה את אשר יחד יכבד רגע מונה קודם האחרת:

שער יב מהו עוגל הארץ

הנה יסביל המסביל כי הארץ עגולה ורצו המופתים בדבר ולראו' העין אם יוכל איש עלות בלייר עד יראה הנבעות הנשואות וכל הארץ על פני כלה בעמקי' ובגבעות ואח נחלי המים ואת גבה בליה' הגבוה כנגד השפל ואת השפל כנגד הגבוה וכל הנשא על גב הארץ ידמה כשער דק על גב הכדור וראש מופתי עוגל הארץ הוא עוגל הגלגל וצ"ה כבאר המופת מדוע נעשה גול:

שער יג מדוע נעשה עגול

מופתי הפולם בעגולו הוא בעבור לא נמצא צורה נכונה כעגולה כי בכל צורות שטחיות וכרחי' בכולם נמצא ישרה כעגולה כי חמדי המרובע יתעכב בקצות לאשר נראה בחכמת חרש' עץ ואר

על העום

ומחכות לא נמצא כלי מחזיק כעגול * ועוד מופת עגולו לצענו כי
לא נמצא צורה זולתם מ"שרת תהלוכה שיה כי המרובע מחזק
בהקף קצותיו כאשר תראה בצורה מרובעת על גב עגולה בהיקפם לא
יפתו קצת המרובעת במקום החנות העגולה : ועוד מופת עגולו כי חין
דבר מצוי ומשונה בתאר קל ומתברר מחנוע * חן העגול כאשר באתי כי
המרוכב מחזק בקצותיו ובעגול חין מעכב ובעל חנועותיו בלתי המיד
יסובב יום וליל כל יום רגע ואלו היה בלתי עגול ינוח בהגיע בקצות
וכל חנועת העולם באדם ובבהמה בדומי' ובמחזק כמשכים מחנוע'
בלגל ובלתי חנועתו לא יזוז דבר ממקומו ואשר פרס ידובאותו שעה לא
יכל להשיבה אליו הנק האכחנו אשר חועלת גדולה לכל ההוה מעולם
הארץ:

שער יד חנועת הגלגל וז' כוכבים

הגלגל מחנוע חנועה אמיהות חנועה שלימה חנוע לסבת
גדלו לא נכרת חנועותיו כאשר לא נכרה מרובת הסוס
במקום רחוק הרבה מן העין ידמה במרוכתו הולך לאט כן ידמה לנו
חנועת הגלגל לסבת התרחקו מעינינו * אשר חס הבה צרור יסוד
הכבד מכל היסודות עד מאה שנה לא חפול לארץ מרוב מרחקו וגודלו
על הארץ כי כל הארץ איננה למול הגלגל כנקודת המרכז הקטנה בתוך
האופן הגדול שבג' יורים ולא יעלה אדם בשמים ויראה הארץ תחתיו
בועבת באש חזק ולהבה גדולה ידמה לו כמין כבד הקטן הנראה לנו
כי כמדת זה בן מדת זה וכן ארץ' העולם חתה כבד אחד עומד ולסבת
גדלו יש לרעה כי יסובב במהירות כאשר בכל יום מסובב כל הארץ
זה נראה לעין השמש זורח במזרח ושוקע במערב ולמחר יזרח במקום
זרח אחרת הוא יום בטבעי ותמיד סובב סובב השמש עד הרקיע כל
ינוח רגע דמיון המסמר תקוע בתוך האופן וכשיסובב האופן יסובב
המסמר כן השמש והרקיע לצעבור היות חנועה הברחיות הסך התנוע'
הצוקית שהיא למזרח והאחרת למערב * אחון לך דמיון כזבוב עולה
על האופן בהפך חנועתו אף כי האופן יוליך הזבוב עמו כמה כוכבים
יסובב האופן ערס יסובב הזבוב פעם אחת סביב האופן * ועל דרך
זה יתקרב השמש אל הירח ואת' הכבד' במסלה אחת עולים אל פני
המזרח והגלגל אל המערב אל טבעו :

סליק חלק א

צל העולם חלק שני

שער א מבוא החלק

הנה בארנו כי כל הארץ איננה רק חוב הגלגל ועינינו רואות ארץ
הארץ ורחבה לכל צד אשר אין ידע מחכ' מסלותיה ונחיצותיה
יש לנו לדעת פלאי גודל הגלגל הסובב עליה ורחוק הימנה מדה אחת
וקצת אחד לכל צד בהרחבתו מן הגלגל הקו ישר סביב חובו לכל צד
כאשר הסכימו חכמי החשבונות כבאר משכנות הארץ לפי קצת
השנתינו ואף אם מנער היא תמי נפשי ולבך זכות ידעני רואה דבר
שלינו מתוקן ויציא מתחת ידי ויחזרך מאלקים אמן:

שער ב התבארה הארץ בחלקים

אחרי

כתבארה הארץ עבולה כדור ובהרביעי לא נתיישב ולא
עבר שם אדם כאשר הסכימו המסאים בחלקה בארצות
האלים ונתן דמיון כדור בחלק ארצו ורחבו ואמצעותו ורביעי אחד
גבול כל שטח משוטח א' משכו וחלק א' פנות אשר שתי הארץ נקרא מזרח
והצ' נגדו נקרא מערב והקו החולק אותם נקרא קו השווה בסיס הקו השווה
הזה ארבע מילין סביבו באמצע נוסדה עיר גדולה הנקרא 'הרגוב' ושם
אמצעות העגול נעניולו ושם נמצאת חכמת ההכונה ושם חצי היום
מאיר במשפטו כי הוא אמצע העולם וראש הקו השמאלי נקרא צפון
קבל שמו משבטה הככבים התסנבים אל הגבעה האחרת לנהג צום
יורדים והארץ הממוצעת אשר קו דרומי עובר בה' נקרא גן עדן מקום
נברא שם אדם הראשון ונקרא המקום מזרח על שם זריחת השמש משם
לעבר השני נקרא חסר על שם הערב שמש ועל כן נקראו שמות ה' ד'
דמזרח מזרח מערב צפון דרום: ואלו ד' המקומות משפטם לצורה עגולה
כאורה העול' כאשר הקדמנו ואכן ההרביעי זה כי יוקף קו עגול יוסי
באמצע קו חולק מזרח ומערב אחר כן חעטה כל צד רביעי וכל
רביעי ד' ריח: מקום המיישבה הארץ בשלשה אשר חלק לצד מזרח
נקרא סבנ"ה הגד' ולה על שם מלכת הארץ נקראת כן והארץ רחבה
ידים לא יחסר כל טוב בה ואשר חלקה שני חלקים הנותרים כן
נקראה סבנ"ה הגד' לה ומשכה מן קרן צפוני על פני כל רמזח עד
הדרום הדרומי חלק צ' נקרא אירופא על שם ארצו הארץ ומשכה
מן המערב לצפון ומדינותיה מארק"א איט"א חלק שלישי מדינת
אופר"יקא ומשכה מן הדרומי למערב ואופ"ריקא היא שאלה של גביהם
כי מקם צא לה שם נשלחו פה השלשה חלקים ושלושה חלקים שביארנו

על העולם

אם בכלל כמה ארצות וארצות רבים וקצת שמו' נזכיר בעזרת הכנרת
ושמות הכנמות לא הכה מליות ודמותם ותבונה העמים בקצתו והדג'
כאשר דרשו על ספר הפלסוף :

שער ג גן עדן הארצי

מקום. הראשון למדינת סבכ"א הנדו"ל לה הוא גן עדן מקוסרען
שמו ודשן מקו' שמה ומהענוג ושם עץ החיים אשר לא ימות
אבל ממריו אמנם אין יוכל ללכת שם מפני להט המתהפכה מקיף לה
סביב. ונהר יונה מעדן ונחלק לארבע ראשי' אס האחד פישון סביב כל
ארץ החולה וכל ארץ הכ"ד יונת מהר חוטב"רן ועובר על עבר מזרח
ונגול בים המערב ושם השני כילום ונובע מעט כנוס בארץ עד יפול
בים האדום ומקיף כל ארץ חירופ"ה ושםקה כל ארץ מזרים עד יפול
בים הגדול. ופרת וחדקל נובעים במדינות חירם"ניא מחור גבעה
בשומ' ונקראו ההר' הכק"ב'. ומשם יכרדו לארצות רבות עד יפגעו
בים אמלעי בן יחנכדו וסביב גן עדן הזה מקום מסוכן ארץ לא עבר
בה איש ולא ישב אדם שם חלתי הכנמות והחיות הגדול' נכחו להשחית
כל הקרב אליהם :

שער ד מארץ הינדר

מדינות. ארץ הינדר הנקרא על שם מימיו הנובעים מזר לפון והיא
מקפת מכל דר מים הגדול ובארץ ההר יש אי רחב
הנקרא פאכא"נא ועליה עשר עיירות גדולות מכל עיירות הסמוכות
לכן ולעם היושב עליהם יש שני פעמים קין ושני פעמים חורף
ובכל שנה חדש הארץ דשא עשב הולך תמיד בין ופרח ועליה הולך
יבול קין גם חורף והיא ארץ החולה אשר שם הובל כי שם הרים גדול'
ומהבז הזהב וכל אבן יקרה אמנם לא יגיע שם איש מפני התכנים
הרפ' והבשומ' הנכריו' אשר בויתם באריות ונושאים ברפניהם איש
מזוין והוא מקום תענוג גדול דומה מעט לג"ע הארצי לשכני שם :

שער ה ממדינת הינדר והכרתם

במדינות. הינדר יש הר גדול מחזיק משך רב מן המיושב ומלכות
גדול שם. ושם הכר קפ"י אין ובו שכנים עם חסר' דעת
כשכא שם אלכסנדר המוקדוני וישך בעדס לבלתי ילאוהן הכר והם
אובלים בשם אדם נא ללי ונשל ושם העם הכר' ערר' יגש במלכות זא

ז"כ מלכות ועם רב לאין מספר וגם יערות רבות וגבוהות לענין
 ושם העם הקטן אשר על גביהם שני זרתות ולא יותרו מלכים רבים
 ירתוקו לפעמים כחמית עם האג"ז וריס ולא יתנו יחד משבע שנים ושם
 העם ההוא כו"ל ושם גדל פלפל הלבן המנס הרמ' בללה בלחן נרביץ
 להרבות עץ ולחל'ק האש ולהסיר הרמה ומפני עש' האש משחר
 הפלפל * ושם עם אחד ושםם גמי"כ' ברמון ה"נץ פ"ב י"לא ומנהגם
 להפיל עצמם באש כדי להציל חיות כצריהם * עוד יש עם אחד ומנהגו
 אשר כי יגיע אביהם ואמותם למות וזכרים אותם ואוכלים אותם וזהו
 דרך כבוד שלהם ומשפט נכבדיהם ואשר לא יעשה משפטים הזה נקרא
 בלי בזוי ונקלה ירא ורך לבב * עוד יש עם עם אחד חליאו' שער
 חוכל' דגים חיי' וסוטים מי הים המלוח עוד יש עם עם ובהם מרוני'
 ועם בח' אנצעות ברגליהם ושם בהמות משונות אשר יש להם גוף כחד'
 וראש ככלב ואין צמלע מלכניו ולבזם עור בהמה וקולס ככלב *
 ועוד שם בהמה ושמה קרוס"י ואן קלים עוזרים הרומ למירון ואין להם
 רק רגל אחד וכף רגליהם רחבה ובה יתכסו במגן והוא כמו מחס' משרב
 ומשמש וזרם מים ומטר ושם עם אחד צעין אחד והעין באמצע מלחם
 צלול וזך ועוד עם אחד אשר פיהם ועיניהם צמטך החזה ועל כל כתף
 עין אחת והחוטם יורד מן הגרון ועל הפנים סמנים כסמני החזיר אשר
 על גבו וסמוך לנהר ג' אגב"איש עם נכרי בעלי דרך ארץ ולהם נורח
 אדם חמש ומעמידים סויות ברית החפוח כי צהריהם שוט ריק מיד
 ימותו אם לא ירחיקו רחוק הפוח :

שער ו' מן שרפי הינ"ד

במדינות הינ"ד יש שרפים עזים אוכלים האלים ועוד יש שם
 בהמה אחרת הנקרא סנטיק"ורא ועל פניהם קרניים
 בקרני הכזי וכארי להם חזה ויריכיהם ורגליהם כסוס ואזניהם גדולות
 ובמקום השניים פה עגול והפנים כראש פר קטן ועיניו סחוכין זה לזה
 וקולם כאלם * ועוד בהמה אחרת שם גופה כסוס ראשה כחזיר זנבה
 כפיל ולה שני קרניים אחת על גבה בהלחמה באחרת שאחרי' ובהמה
 מכוערת ומיתתה צמיס' ויש שם פרים לבנים כהובים וראשם גס מאוד
 וסתחון פיהם מאוד לאון וקרניהם נדים ונעים לכל צרכיהם על כל
 מכשחים במלחמותם עוד שם בהמה אחרת הנקרא אנטיק"ורא ופניה'
 פרי אלם וג' מיני שנים צפיה ובופה גוף חריה ועיניה עיני עוז וזנבה
 גב נקרב וקולה קול שרף וקלה ברגלה מכל עוף השמים * עוד שם

צל הצולם

בהמה אחרת ורגליה עגולים וג' קרניים באמצע מצחם * עוד שם
 בהמה אחרת ובופה ככה וכקר' מנש' דון גופה בגוף סוס רגליה כרגלי
 הפיל ראשה בראש הנבי קלה כלול וגדול זנבותיהם בבוהות וקרן במצח
 וארך הקרן ד' רגליה ישרה וחדה כחנית לדקור כל המתנגד בהלך
 חלבה בהמה לי אס על ידי בחולה יפה חמרים לה בהדיה מיד חרוץ
 הבהמה אליהותישן בבגדיה וכך היא נלכדת * עוד שם בהמה אחרת
 גדולה ומשונאת ומראיה דומה לירקרק ובגופה חבצורות כלולות והם
 עזות ופריצות ושם טייגר ים ורעים נכח נכח הציידים לצודם ואין
 צריה עומדת לנגדם כלוי כי זורקים לפניהם מראות זכוכית ובסם
 רוחות דמוחם ועושים שמחה גדולה וכך נלכדים * ועוד שם בהמה
 אחרת ושמה קט'ור צמוד הציידים אחריה ללופדה מפרס עצמה
 והשליך להם ובכך תמלט * עוד שם בהמה אחרת קטנה ופיה כפי
 חולדה ושמה מיכלור וגט ושם האילן היבש אשר דבר עם אלכסנדר
 המוקדוני * עוד שם בהמה אחרת ושמה סלמנד' ראש באש תחיה ובאש
 חמה * והם בלחות ההגורות העומדת באש לא תשרפנה * עוד שם
 חולדות גדולים כחמולים וקלוח במרוצות לא יושגו במריצות בהמה
 זולתם * ולמזרח מקום החכות האריות ולהם זנב עב וחד עבוכה כל
 אחד גדול מהרבע האחרים וצוים השלישי בלחות הנקבות לילד בוריהן
 והם ישיבים ועיניהם פתוחות ובזנב מסירים עקבות הרגליים לשבש
 הציידים על כן לא יראו איש קטן וגדול זולתי הדונים באשר יישר כלב
 לפניהם אז יכנעו לפני האדון * והלביאה שבה ראשונה כי תחר יולדת
 ה' גורים מכהן ואילך תפחות כל שבה אחד עד פוסה ולא תלד עוד *
 עוד שם בהמה אחרת קטנה ושמה מפני' עזה אימתה מוטלת על
 הבהמות ועל כל החיות אף על הארי כדכתיב בתלמוד * עוד בהמה
 אחרת תלאה גוונים ושמה טכטי' ראש יפה וחמיתה וריחה נעים וטוב
 וכל הבהמות חלכנה אחריה להריח בה וכי תאכל שים דבר מלוח תישן
 ג' ימים וכאשר תעור יבא רוח בחולל משונה מפיה או הצאנ' כל הבהמות
 אחריה להריח בה מלכד השרפים כי יקשה להם כל ריח אס רע ואס טוב
 וזאת הבהמה לא חוליד רק פעם אחת כי בהקטנותה ללדת היא קורעת
 צמנה בכפרנים להוציא הולד ושוב לא הלד ושם סוסיות נקבות מקבלות
 זרע ויולדות מן הכרות * ובמדינת קפרו' צא יש מדינה בח' ימים אשר
 שם הפילים והן בהמות גדולות וכחן גדול ונלחמים עם כל הבהמות
 ועליהם המיד נלחמו אנשי פרס ואינדי' א' כי על גביהם ישאו כרך גדול
 אלא עם חזיזים ודק אחד יוצא מפיו אשר בו יקבל מחללו והדק' א'

בויבלע אדם בפעם אחת והמלך אלכסנדר המוקדון כאשר קנץ כל
המדינות כאשר קרצ לבוא למקום הפילון הגדולים ולהלחם עמה עשה
אנשי חש בכלי נחשת בצורות איש ובהלחמו עה רוכבי הפילים הקריב
אנשי האש בגדם והפילים שולחים הדק לבלוט אוהבונשרפס ובהם
בבשם בחרתו והכניע לבב הפילים עד יפארו מפני בני אדם ועדין
הם הולכים בתמימות ובהכנעה לפני בני אד' והם קרים יותר מהמים
ומכבין האש מרוב קרירותם וולדות לב' שנים וחיות ג' מאות שנה וכל
פחדם מפני הנחשים כי אם יגעו בנחש מיד ימותו ובניה יחביאו במים
עד בטנם וכאשר ימלאו אילן יסמכו עליו וישנושם בעמידה וכי יאדו
אחרים הנידי' אז יכרתו העץ אשר הפיל נשען עליו ואז יפול לארץ ולא
יוכל לקום ולפעמים יבואו אליו פילין אחרים לעזרו לקול בכייהו ולא
יוכלו אז יתמו עליו ויבכו אז יסייעום הקטנים לעמוד תחת' ולא יוכלו
זבן נלכדים הפילים • ובארץ אינד' איש נהר ששמו גאנג' איש דגים
תמיד ובל' טמאים הנקראים אנג' ילש וארכם שלש מאות רגלים ועובים למאכל •
עוד שם בהמות רבות שם עזות ונכריות שמה הנהמה הנקרא בחלי' קא' אשר
יגלו ממחרות עיניהם מזהמין וממיתין בהמות ואנשים וראשם כראש
העגור • ובהר גבול וגופם כגוף השדף והוא מלך על כל השרפים ואין כל בהמה
לעמוד כנגדה מפני כחה הגדול והארץ אשר תעבור בה לא יאמח
לשמה כל עשב גם אילן לא יאשר ויעליהו יבול • ועוד שם שרפים ולהם
ג' יתר קרנים כקרני האיל ובהמה אחרת ושמה אנפ' יץ ולא חלככה עם שאר
הבהמות השרפים מלבד כששמעה קול השיר כאיל תערוג לשומעו ותשים זנבה
תלד עוד בהנה לבלתי הלכד • עוד שם בהמה אחרת ושמה פורי' וזו היא כלכדת
מוטלת ירכה ומאמה יוצא הכרי המסיר כל אדם יעוד שם שרף אח' ושמה מט' ול
עוד בהנה דול והררך מאד ולו ב' זרועות ארוכות אשר בהם יפלו הפיל וממיתין
בעיהו וזאתו שרף מרבה ימים לרוב והיה כי יזקין ויחליש ירעיב עלמו
מלח חש סגף גופו עד יחסר ואז יאח דרך חור קטן למעט עוד גופו עד יופט
כל כחם יורו מעליו ואח' כ ישוב עורו עליו ויתחדש כחמילה בשכלו הרב •
ושרפים אחרים יש אשר עיניהם חזנים עובות מועילים לנשאים :

שער ז תועלת אבני היגד

היגד נמצא אבני' מאבני מאג' יצט ויש נח כה גדול
מושך הברזל אליו ושם יבול הד' אמונט בקרקע לא
ארת ממנה כי אם בדם תיש עוד נמצא שם חבון הנקרא אי"מ ר' אדא
שמה לב כל רחוקה ושם מאורה הקייארפו קלא ושם השאפ' יר אשר ממיר

צד העולם

למעשה העין. ואכן הנקרא סוף"אלא ואכנים טובות רבות אשר צד
הועלת גדולה למכירים ובספר הנקרא לאפי"דארס נבארו תועלתם
ומראיתם באורך:

שער ח מדינות ארץ הי"נר

במלכות

הי"נר מדינות רבות מליאות אדם ובהמה רבה
האחת שמה פרס ובה עשרים ושלש מלכיות ובה נמצא
הנמכת כפיית השדים ונקראת הגרמאנ"שראהוסס יגדל הזפת רוחו
אשר היר סולדת בו. במלאת הלצנה חרב ובהתהסרה תהסר ומאיתו
הזפת עושים בעלי החכמה מלאכה. אחריה מדינות מיזופאטא"גיא
היא המדינה אשר נמוה בה היא העיר הגדולה אשר לה מהלך ג' ימים
ובכל המגדל אשר עשו בני אדם גובה ד' אלפים רגלים ואחריה
המלכות קלריא"ה נמצא שם חכמות החכונה ובה ארץ ריג"בלא אחריה
גורגיא"ה אחריה ארכ"א ושם מור ולבונה אחריה ארץ פרוס"נלא במלכות
פני"זא על שם עוף אחד ואין כמוהו בעולם וכשימות נכרא אח
חחתי"ו והעוף יפה וכרצלו דומה לשל חרנגול. גרונורגליו מאירים
לבהב וגבו כשוסנ' וזנבו כשער להוב וכשיזקין עולה אל הר גבוה וחלול
ומחדש נשורו ומעל בהר ההוא יא מעין יפה ארוכה ורחב' כלול' וצריא'
ועל המעין אילן גבוה ללל נראה למרחוק והחם האילן יקונין העוף קנו
בבשמים ויש עד יעלה ברוחו לשוט באיים ויכנס השמש בצלוחו וימות
ואז יולד אחר בצלמו בדמותו אחריה ארץ אנטיא"וקא אחריה פרלט"גיא
אחריה ארץ צמרי"אה אחריה לבאט"ח אחריה פאנטפו"ליאה אחריה
צומ"רא אחרי גימור"יאה ושם הים המת אשר לא יש בה כל דבר חיות
אחרי מיליט"ה ואחריה קיטב"טיא ושם עמים משונים זה מזה והם
י"ב אומות אחריה מלרים הגדולה אשר אין בה גשם ורוח. ושם נ"ד
הומות עוד מדינות הנשים קרובים לצפון ושמה אין אים ולחי נשים
גדולות ועלומות זכח וגבורה כאריות ונמרים מעריות מלחמה כל כל
סביבותיהן ומזויינות בפרשים ובכל חסובצנה אחרי הגבר היות עמו
עבוע או שבויעים עד חרנה ממנו ואז חסובצנה למדינת' והיה בלדחם
אם זכר או נקיבה תתגדלו עד ה' שנים או ו' ואח"כ ישלחו הזכר לאביו
והנקיבה חשאר לאמה וכל כליהם כסף במסרון ברזל. שם יעשוכלי
זייניהם בכסף. ביער הי"ד נשים אחרות מגדלות שער וזקן עד
מדיהן ונלבש' מעור בהמה ישם תחיינה ערומות מליאות שער כבהמה
והמים מקם תחנותם והיה כדוא עליהם העם יאבאו במים ויחכסו בם

עוד יש נשים אחרות גדולות בענקים ומליאי שער כחזירים * עוד יש
נשים אחרות לבנים כשלג ויפוח מחד אמנם יש להם שנים כשניהכלל
וחחנותם במים ומלכות גדולתם מפזיק כ"ד מלכות מג' הומות * וסם
עופות מליאי ששין ותענוג * וסם כמלא הפפג"א שהיא ירוק ולח כסם
והעוף הנכבד שבהם הוא שיש לו ה' הצבעות בכל רגל והנכלה אין לו רק
ג' ואורך הזנב יותר מדגל גרוכורטבה וסבה * עוד יש עוף חדל ושמו
פליק"אן והוא לבן כמו נוצקה עליו שיבה וכאשר ישחיר שעריו יכה
באצבעו נגד לבו עד יוציא דמו וכאשר ינא הדם תחלץ הבשר *
ובמדינת איירמכ"יאה הר גדול אשר נכנה עליו תיבת נח בעת המצול:

שער ט במדינות או"א הצעיר"ה

מדינת או"א היא מסוגרת בים סביב וסם מדינת פרי"זא
וקהרד"ינא הופ"רין רבי"אולישא אשר ממנה נחרבה
שרוי"א הגדול אשר בסוף גרי"א וסם מדינת ליקני"אה והחרת וסמה
ריקני"אה ובמדינת אייר"מן זה שלולית נהר גדול אשר בחול זהב
מופיה הוא וסוף המלכות ההוא יש עם ילאו מיהודים והם מאוסים
ומכוערים ואין למו אשה בגלל כי חשדים כל נשים מזנות ואין למו חפץ
בנשים רק להוליד מהם בנים וסם עם אחר הנקראים בחרצה"רינן
וקורים עלמם יקופי"נש בגלל רבם הנקרא יאקוב והם גייס במקתם
ולא בגמר לבעבור כי נושאים נשים מן הישמעאלים ומוטמעים בהם
ולא יתודעו כסר רק ליוצרים ובהתוודות ישימו האש במחתות
ויעלו עשן ואומרי כי אותנו עשן מעלה מחשבונם למענה *
אמנם לא יתכן לאיש יכסה פשעיו כדכתיב מכסה פשעיו
לא יצליח אמנם מגלה פשעיו ביושת מכפר במקלת וע"כ יזהר מחטא
ואכלס עם אחד נוצריים במקתם וכלחמים עם הישמעאלים ואכניעים
אותם וסם העם גורגי"אנש לבעבור כי במלחמת קוראי לקדש גורג"א
ובנשים הגדולות נלחמות עם הישמעאלים ולשוב וחוררת כתרין גר"ין:

שער י מן דגי ארץ אינד"א

ארץ אינד"א שם דגים גדולים אשר מעורם עושים דגי אדם
מלבושים ודג אחד קטן בורגל אחד וכי יתענג ספינה
אחת לא תזוז אלא ואנא * עוד יש דגים אחרים ונקרא דאלפ"נש בצא
הברד והספינה תחשבנה להשבר יתאמנו לעלות ומתאבקים עמו הדג
הגדול שבים שמו כל"י"אולרז גדלו יגדלו עליו נשבי"א וקרקע עד יראא

צל העולם

הי גדולה ובר גדול ולפעמים יסובנו יורדי הים בדמותם להמתן שם
בני דמה להם הר יפה ועושים שם כל כרכם ותבשלים מהכלים וכאשר
יחס לדג ויריח הדג האש על גבו ירד ויסקה עד תהום רבה ויטבעו כל
החונים עליו * ויש שם דגים אשר ראשם גופם פניהם פדיהם כדמות
בתולה ומשוררים בגנימות ונקרא שריי"ח ודגים אחרים אשר יש להם
כנפים יש קורי' אותם דגים ויש קורי' אותם עופות פורחים בים :

שער יא מאלני ארץ הינד

בארץ הינד יש אלנות נושאים תפוחים ורחם נוח ונושאי' תמרי'
הפרי כנריא ובהר אחד ימצא קרוב למאה אלנות והעלין
ארכם ד' רגלים ורחם רגל אחד ויש תפוחים אשר כיכר בהם נשיכת
אדם הראשון ונקרא תפוחי' אדם * ועוד שם תפוחים יפוח מבתון
רכות מצפנים והכרמים עשונים באשכולות גדולות אשר שרי' חנשים
עמוסים לשאת אחת ושם אלנות קטנים נושאי' המוך ככבל לקצה אחת
וגדל הצרי היקר ובאותו שדה מעיין אחד להשקות השדה ולא כנטע
שם עץ נושא פרי ושם אלנות כלי עלין וסרעפותיו ערומות ומהם נעמי'
בגדים יפים ואלנות עושים פרי מריחים הטוב כזרוע השמש עליהם
ובלילה יהחבא הריח במקורות האילן * ועוד שם אילן אחד מנו' יולאי'
הנחלים כייובצרו יעמדו שנה המימה צלי יכלה ולחמר השנה יתפך
לדשן * ואלנות אחרים נושאים מסמרי הגילופר"ח ואגוז המושקא"ח
וקובי' יבש אשר קליפתו קאנילאי ושרש האילן גליג"גל והגב"ול
ושרשו"אט וכל הכשמים אשר בה נעשית קבלתינו ואגוזי' כמעט כראש
אדם * ומאלני בן עדן לא בגלה פירוהם והעץ אשר חמדה חוה לאכול
בקרא עץ הדעת כמבואר * ואלנות אחרים הרבה שם ותענוג גדול
אמנם לא הורש דבר לכנס שם מפני להט חרב המתהפכת :

שער יב ממדינות איר"ופא

אחרי בארנו אזי"א גדולה וקטנה * נשוב לבאר משך אירופ"א
ונקצר מעט בדברים חועלה צם * המקום הראשון הוא
ירמני"אה וקונסטנטינופול"א מלך אח' אחריו אוריא"נרא' אמרליד"וכא'
גויז"אל באמי"את אייפיי"נאי אחריהם פיאר"א היא הארץ הצריאה
אשר ממנה נובע מעיין אשר לא חכבה צה אש אבל חוקר וחצער
ומשם יפלו למדינת ארקאדי"אה ושם אבן יקרה כי חוקר קצתה לא
חכבה עד תוקל כלה * ומשם יפלו לארץ הונגרי"אה ואופר"קא ואתר

אירע "ניאח לצד כמעט כמז מזכיות סס הונגר "יאח ואש" ככז
 וסכ נהר גדול יפרד לשבע נהרות חיר "להנדא חייסק" ושא אנגלט "יירא
 כל ארפת עד מונגז "יאה הוא משך אירו" פא :

שער יג בארצות אופר"קא

אחרי אירו"פא כסמכה אופר"קא ומקום ראשון לו נקרא אלי"בא
 ארץ שמיה ורחבה כל ארץ צור ירושלים גרי"כא
 לומברד"יא טוסקא"כא רומנ"יאה חייסק"יאה אלישנד"רא וארצות
 טובות ועיירות ומלכיות אשר קבלו שמים מזהמות המטהנות סס
 והנה צורת העיר אחריה לעיר רומי צורת אריה לעיר טורי"א צורת סוס
 אנטיא"וקא הנה סמוכה לסוף אופר"קא וסס עס שחור כזפת מרוב
 חממות הארץ כי בוערת כהנור סס על בן משס והלאה אין ישוב רק
 מדבר ליה וסממה בהמות משונות ולסב הבבול לים הגדול :

שער יד באיי הימים ועשרם

אחרי בארנו הארצות נסוב נבאר האיים נגד אירו"פא יא יא
 הנקרא איבירדון ואחריה קולקון סס נמלא טפעת הזהב ואי
 אחרת הנקרא פאנ"א נגד אי"אה נגדו אי אחרת נקרא דילו"ס היא
 אשר נרמית תחלה אחר המבול : ואחריה הנקרא מילו"ט לצענר
 נעמיות שיר העופות סס : ואי אחרת נקרא פירו"נא סס יגדל האלן
 הלבן : ואי הנקרא פלאמ"ט וטוסס נמלאו תחלה כלי חרש וממנה יא
 הפילוסוף אשר מלא חבמת הטיבון הנקרא מוז"יקא : ואי אחרת
 צלופ"ריקא וסס נא"דישר ובמלא עשב אשר אכלו צמותוימלא שחוק
 פירו : וסס ארץ העקום ואין שרף ורמה אין אחרת הנקראים
 קולמבי"נא מליאה טרפים ורמה : ואי אחרת ארוכה ורחבה אשר סס
 נמלא בצק הקלע ושמה צק"ריץ : ואי אחרת הנקרא מורו"איים אשר
 צחי היום צפיץ סס צל ונה צור עמוק מאוד אשר השמש זורה עד
 תחתיו : ואי אחרת הנקרא צי"לא וסס אי גדולה לשי דברו אפלטון
 יס לה משך גדול מכל אפרי"קא וכל אירו"פא אמנם טוב מרובה ברכון
 היוצר וכשתקע ציס : ויס אי אחרת אשר פעמים נגלית ופעמים
 נכסת וסמכה ההב"דהומסס כמה חיים כא צינד"א ואיש"ג : לא
 נכמה איים אין צריך להזכירם : ואל תהמה על החפץ לאל לעשות :

צל העולם

זה דבר שנוי המאמין ואמין כי כל חוכל יד אל עשותה כל אלה וכאשר
צפינו הם משונים כך אנו משונים בעיניהם. וכאשר יפלא לנו
הענק הגדול יפלא העם הקטן בעיני הענקים. וכשתבא לתמצית
העולם אין דבר משונה כי אם בהיותו כלתי מצוי כאשר הנטיקו"רא
מסתנה לנו בהיות רגליו כרגלי הסוס. הסוס משתנה להם בהיות
רגליו כרגלי הנטי"קורה יען היותו מצוי אלסל;

שער טו בשנוי המדינות

הרבה דברים מצויים אל לנו ולא לזולתנו במדינות איר לכד"א
על הים יש עופות לא יראו פרחים לעולם וגדלים על
האלנות ובהגיע תור מיתחן נופלים לארץ מתים מיד. ובאיר"לנדא
יש אי אחת בלי טרץ ובלי חיה רעה והנשא מן הרמה ממריכות אחרת
מיד ימותו. ושם אי אחת רחוקה אשר לא יעמד שם זכר כי הנקיבות
מתרקות מהם ויש חקוס אשר לא ימותו ויש ציו והיה כי יזקין ויחליש
ויבחרו מות מחיים יש אדם אזהציהם למקום אחר ושם ימותו. ויש אי
אחרת ושמה טי"לא אשר כל עלי אילנותיו לא יבולו ויציאו פרת וצאן
אין קין וחורף ושם יושב אחד בשנה ולא יותר כי החלק הלילה המסך ו'
חדשים והיום ו' חדשים. ובאירלנ"דא יש מקום אשר יושב אלה יבנה
כאש ובקרא לפו"ד באט"י ולא ירשו כל לבנם שם כי כל הקרוב שם
חס לא יחד על פשעיו מיד נשחת והיה כלל היה. והיה אם ירא
אחד ושם מפשעיו יעבר כל הבהלות והיה לו למחילת חטא והיה בשבוע
הנה ידאג על כל אשר יראה ויחד לכבוד עוגית אשר יראה בבני אדם.
ובאירלנ"דא יש הר גדול ונבזה כלו גופריית בוער תמיד לא יכבה.
ובמדינה דר"טיינא יש מעין אחד ועמוד גדול אלה אשר בהשפך המים
על העמוד יתקדו והעצים והברד עם מטר נוהך ארצה. ואחריה יש
עם אחד אשר להם זנב מאחוריהם כבהמות. ובצרפת כראו עם
בקרנים ואל ההרים הנזכרים נשים עקומות והיותו עקומה תחש
יותר יפה. ואל תחמה על החפץ השם לעשות כי מרעב אחד ילאו מן
הכח אל הפועל:

שער יו בארצו הבהמות

השוכל מרס מכל כי יחפץ לזר ייחוס שחטת בשדה כמה זל
יבוע

ונע' וזהקצ העופות עליו לאכלו ויהאכל מהם לרצונו' והיה
 לי יזקין ואכל עור הסרף לחדש ימי נעוריו' הזאב יאכל הנחש
 וישליכו על גביו לשאת לאכלו בחוריו' העכביש תטוה ותעשה רשתות
 בהם חלכל הזבונים' נקיבת הקיץ כי חלד' קופים תאהב האחד
 והב' תשנא' הבכור חסה בין זרעותיה והב' חניח הכלב שומר ממון
 אדוניו מאדם ומבהמה' ובאיינג' לטיירא יש מקום אשר אסר גונב מעט
 איש דבר ישלח כלבו אחריו ויריח עד יפלאנו' החולד קטן מאד המית
 העכברים ותלחם עם הסרפים עד תמיתם' ההרי' 150ן יפיל החפזים
 עם המלמד וילאו עמו פרי שמח וטוב לב וישים ראשו בין רגליו ויהיה
 עגול מכללד והמלמד סביב לו להלילו מן הבכמות' הכבש אף כי לא
 ראה זאב ירא ממנו ולא מבהמה אחרת כי גדול מכה העבוע:

שער יז בארצות העופות

הנשר ידחק על גוזליו מאחזם בצפרניו והיה אשר יחזק בו צנח
 אוחו יאהב ואשר לא יראה בו כח לא ישים עינו עליו והיה
 פי יזקין יגדיה עוף עד יגיע הענכים וחם השמש וישרפנה אז יחלש
 ויפול לארץ ויטבול בנהר מוכן לו לחדש גופו ואת פיו יסגר באבן
 ותתחדש לו' אח"כ כייאבד התור לנקיבותו לא תלך אחרי זכר אחר
 לעולם ולא חשב על דשא ועשב כי אם על אלנות ושדות יבישות ותאכל
 הצרזל בטורחה כל ידע' הכיי' רונקי צרח צבא הצרד ויצרח על הענכי'
 להכלל מן הצרד והגשם והיה כי ימח' זהב וכסף יכסנו ויחביאנו' העורב
 ידמה בעלמו היות יפה ונעים זמר מכל עוף וכי יראה ערבי' קטנים
 יפיש תשנאם' הסים כי יצטו עלול יגלגל זנבו סביבו להדמותו יפה
 ומחבאה ביופיו והיה כי יראה רגליו הכעורים יפלו פניו ויפול זנבו
 הפרץ והנץ יבקשו מזונותיהם בגלגלם ובגלל אדוניהם' היונה נעימה
 תגדל בני הצירה' ועוף הנקרא להופ"א מלא גוונים ויגדל במקום
 מאוס ומקום צואה ואבד יזה עליו מדם העוף וילך לישן ידמה לו פי
 צאו עליו שלים לכלותו' והוא לבן מצחץ ושחור מצפנים ולפעמים
 ישור כגד מיתתו ומרוב הדגרים רבים יתמהו אשר לא ראו ואשר לא
 שמעו אל היותו כלתי מאוי כי אף לדגרים יתמהו עמים רבים:

שער יח בדברים מצויים

צל העולם

הרבה

לזרים מאויים אשר לא נחבלה בטעם • ועליו חמה
רבים כאשר ראינו הכסף חי ישא משאת האבן אשר לא
יכלו המים לשאתה כי חשק האבן • המים הקרים האש מחממן
ואחר השמש תשחר פני אנשים ותלבין הסדינים והמפות • ואת הארץ
כי צפה תעשה רכה ואת הרכה תעשה יבישה • מן האבן וכנרול תא
אש בלי כבערה • האש החם יבעירו ברוח הקר • כשמת האדם חמה
הקר דבר אש ינופח עליו האויר יקרר בתנועתו והמים נחממן
המרץ היא יסוד הכלב עומד באמצע כל היסודות והקלים תחתיו ועליו
בלי עומד ובלי יסוד הכל בטבעו • על כן לא יתח אש אש לא ידע
פעם הדברים כלם כי רוב הדברים לא נודע סבתם במופת • האמנם
יצין המצין בטבע קצת מופתי בטבע הפועל בארץ • וסבה בטבע לא
נכלה רק לאשר יסדו כמו שבארנו :

שער יט ברברים אשר תחת לארץ

אחריו

בארנו הארץ מחוזים לנו לבארה פנים לה • ומה שם אש
גיהנם אש גן עדו ואיוו טוב ואיוו רע • הנה יסביל המשכיל
כי המקום הנמוך והשפל מחמת לארץ בדין יקרא גיהנם כי לא יתכן
היותו באויר או בשמים או בשום מקום תענוג כי הוא מתנגד לכל
תענוג ושמחה ואורה על כן צריך לומר כי הוא באמצע חמת לארץ נגד
גן עדן ואיוו לומר כי גיהנם במקום ימות אנוש ימלא במולו אש טוב
ואסרע • ואם במקום שמחה ימות ויאר לו באותו השמחה ישמח ועתה
נבארה מהות גיהנם :

שער כ גיהנם ומהותו

הנה

בארנו כי ה' יסודות יתכלדו מוגבלים זה בזה והארץ
באמצע יבשה וקשה כתנועת הגלגל כן באמצע הארץ יש
מקום נשמו תהום והוא מקום ארץ שממה ופחד ואימה מלאי גפרית
בוער חמיר להבה מסרמת והמקום גדול מבפנים ופיו קעו נכון לבלוט
ללהשחית כל ותמיד תוקד ולא תכבה ולא תחסר האש כי כן טבעו ושם
מקומות הא' אלמות כי שם הנשמות חיות ומיתות ואע"ה ומשקעות כאשר
ישקע האבן החדד במים ולא תראו עוד כן לא יראו הבאים שם ולא
ישובו

ולד המדח מעטן אשר מנועושיין אש גרי"ג יין צויד לעומות תערוכות
ולגשיכות לא יכבוהו מים זולתי שמן וחומץ מערבים ואותם מים מוכרי'
הישמעאלים יקרים מכל ימותיהם * ומשאר מקומות יאלו מעיינות
מרפאים פלעים וחלי העין * ומעיינות מחזירי הדעת לנשטתה *
ומעיינות מסירים השכחה * ומעיינות מחזירי השמע לנחמך *
ומעיינות מעבדים נשים עקרות ומעיינות מעמידים נשים מלדת *
ומעיינות משחירי כבשים * ומעיינות מלביני כשלב ואגמית לא יעצו
בהם אש ובהמות ואגמים לא יעצו בהן דבר * ויש
מעיינות אחרות חמים מעורים עיני הגנבים הנשכעים
לשקר בגניבתם * ואם לא גנב ושחה יבואו בו חמים להפרות את גופו
להשביחו ואין טעם בדבר * ומעין אחר ללול ונקישקט זולתי בהשמע'
קול התוף או גונן עליו תפסיק אנה ואנה על פני כל הארץ ומעיינות
אחרים אין הועלת בהזכרתם נקצר מדבר מן הדבר המהבזה על ידי
המ' הנגרי' על פני הארץ ובתוכה שהיא גרס חנועה הארץ בהתנועה
ופלו העומדים עליהם :

שער בד איך תבקע הארץ

חנועה הארץ ובקיעתה המפילים כרכים ועייפות ולא נראו עוד
כי יבאו צתוך הארץ ומתוך מלחמה גלי הים לירץ *
יולדו רוחות נקעים רשר צרץ והמקו' צר לאור ועומד צדוק
ומבקש לנאת אז תבקע הארץ להציא האור והרוח ויפלו הכרכים אשר
עליה * ואם הארץ חזקה ובריאה שם אשר לא תבקיע תחלועע צדק
מרוצ רח מלחמת בניהם מחרובים צדקה לנאת ונאותו חנועה יפלו
היושב עליה * ועל כי לא מודע לעם מתי חבוא החנועה ישיביל
הירא דבר השם יחד ישוב מכל פסעיו יבקש סליחה ערס יספה
לא ידע :

שער בה מדוע מי הים מלוחים

מי הים מלוחים לרצ גבהם בהתקרב לשמש ותחמם עם חממות
הארץ וארץ כי תחם יתמרמר לחלחלה ומי הים מושכים אותו
לימות ומרירות הברים יבאיים אשר יתחד קרובים לשמש ונשרף בו
דמים יקחו מזה חלו ואלו מעורב בזה הים ואלו הים חושלית
חליתם

צל העולם

והם טעם לחות הארץ הנשרפת בשמש עם זהמת הגלים יתעכזו יחדיו
וכמלאו מרים ומלוחים :

שער בו מן האויר

על המים הוסד האויר לצבור כי יזך וקל ועליוני . והמים מקיפות
הארץ והאויר עליוני מעלה הגשם ומורידה ואותו אויר נקרא
אויר עב מקיף סביבותינו מעמיד תומתו כאשר המים מעמידים
חיות הדגים כן יעשה לחיותו פנים וחץ מפני כעימות לחותו ולמעט
בבדותו יכבד לשאת טופות הפורחים בו לא יפלא אים איך ישא דבר
מרכז דקותו כי עמודי שמים מאויר נעשו ולדקותו יוחד מופת בשבט
תלענע באויר ככת תבין כאבן מוראשו ואם לא היה האויר עב לא יתקן
ולא יזון הראש . ומן האויר בלות רוחות רע ביוף יארצו כאויבים
להרע לגוף או להוליא אים מדעתו כאשר כסו חלמי איגראנת כלוא
היא חכמת כפיות השדים להדמות בכל דמיונות יתפז אשר יחכם בה .
אמנם לא טובה אותה חכמה לא לגוף ולא לגשמה . על כן עזבה בכל
לשונות ועזה כדבר על אשר יקרה באויר מחמת הארץ :

שער בו בעננים וגשמים

השמש יסוד כל חס ועת' כאשר הלז באד' יסוד הגוף כן השמש
בעולם כל ההיה בו בעצב כי השמש חס הטבעי . ממנו
עליות העננים ומנו ירידת הגשמים וזה הדרך לכתו כאשר יורח השמש
ויחפצט על פני הארץ ועל פני המים וישאב חומי לחות המים ויעלה
למעלה לחלואית עם שורת השמש והאויר נשאה . ויהקצצו שם בצורות
השמש עד ידמה קטור וענן ערפל וחשך ועבה מחשוך לנו וזה השמש .
אמנם אור היום לא יחשיך ובאשר חתעבה ביותר יגשים עד יפלו כל
המים שבה . והענן לצורך צבוי יורח השמש כאשר תראה מתוך זכויות
הנר אשר בעשית יבין הנר לא יראה בו יורח השמש מתוך הענן
ומחזה לנראור היום זבוק החמה לא נראה . אמנם בלילה ליוצ עבותה
ידמה חמיד ענוגשם סביב לארץ דמיון כנד מלוחלק יסועה לפת יתבש
והלחית עולה בקטור הכבשן אשר ישים ידו עליו תלוחת . ידו לפי
התערה הה נד יסופו נעפית מידו כן העננים והגשמים יולדו

ושבו • ותמיד יבערו ויעמדו באש ולא יכלו ולא יאזרו כדכתיב
וצורם לבנות שאלו וגומר גיהנם כלה והם אינם כלה נכונו דברי רז"ל
על פי הטבע כי הנשמות הם מקבלות בגמול והם רוחניות בלתי
בשמיות וכל דבר רוחני לא יוכסד על כן הנשמה קיימת אם בטוב אם
ברע • ושזתה ורעתה נלחי והארץ שהקדמנו נקרא אדמה השכחה כי
החונים על דגלה נשכחים מלב כל • כאשר שכחו יצרים ומצח"ל מן
הכח אל הפועל • ושם החושך והערפל מציאות יגון והנחה בהיוולדה
הנידונים ואדמת האש הצלול לבוע' לא ידמה לו אש שלנו כי האש שלנו
חושך ואפל מול האש ההוא • ושם כהרות אש וקרח וכפור וזוהרות
רמה ותולעה קשה לנשמה במהט לבשך החי • ורבים מקומוח בארץ
מסוכנים הם צים אם ביצעה אם באיים של אש והרי גפרית דולקים
יום ולילה ומה לנו להאריך בדברים הללו לכל בלוי את אשר ירצא
החוטא על פי הקבלה • ואחרי צארנו יסוד הארץ הגדול שבסודות
בצאר תשני לו הכבד אחרי והוא המים ואח"כ האויר ואח"כ האש •

שער בא ביסוד יצני הוא המים

הים הם מים עמוקים המקיפים הארץ וממנו באים כל הנחלים
הנגדום בארץ כאשר הם הולכים לה שנים מים כנגדם מצד
אחר על כן לא תתמלא הים לעולם לבעבור קל יסוד המים מן הארץ
שוטפת על פני הארץ ותשובה אל הים • כאשר השכל מתפשט בגוף
המשכיל בכל איבריו ומקים תחנותו במקום אחד משם יצא והלוי ישוב
בן המים מתפשטות במקורות הארץ ונודעים במעיינות כאשר נראה
במים עמוקים אשר בעמקם נבעים על ראשו הכרים וכאשר בארמו
בטבע היסודות :

שער בב איך המים כלוחים מתוקים

כל המים יחידו מן הים במתוקים והמלוחים • ואחרי צאומן
הים והים מלוח בטבע כאשר נבאר מפעל כל מים היותם
מלוחים האמנם לפעמים יומהקי ברוזים בארץ מחוקה הארץ חסיה
מלחה והמים אשר עולם מלוחים לבעבור רוצם בארץ מרה העמיד
מלחה • ויש מים מרים ושחורים וטובים לשמות נגד סם המות כי הם
מדיקים וטובים לבגד מדוב הרקית • ויש מים מרים וטובים לבעבור

צל העולם

פי טבעי בארץ מרה ושחורה ומליאה עפש ורקב ואלו המים מופנים
לשתות ויום מים חמים אשר היר סולדות צם ושמים מרחלות כובעין
כאשר מצינומי הייטלוקא"פיילי בתוך הארץ יש כמה מקורי מים
חמים כאשר בעש"שית בהשתנות מקורות הארץ מליאות בופרית ועל
ידי הרוח כי יולידם על המים על פי טבעו קלות היסודות והרוח
נופח בנפירת עד יבער כהנור ויחמו במים ויהיו בוערת כאש במקום
תולדותם אמנם כי ורחקו מקומם יחסר מומם ולרוב התרחקה השב
לקרי'ו'מס' כי אין דבר חם אשר לא יתקרר בלתי אש גהי' ובמקומו'
הארץ יש מקום מלא רמה ותולעים מזהמים והמים הנגרים דרך שם
מקבלתוהמת הארץ והשוחה מהם דמו בראשו :

שער כג בשנוי המעיינות

בארץ יש מעיינות ישנו מראיתם ומעיינות מופלאים משונים
לא כודע סבהם בארץ אמרי"ה מעיין אחד יתאחז
בחלוק מראיתו ד' פעמים בשנה מראה הראשון ירוק כב' ארמדם
הג' עכור וד' צלול ויפה נחמד למראה ולא הורסה איש לשתות ממנו
כי נבהל כל איש מפניו ומעיין אחר אשר נובע ב' ימים או ד' בשבוע
ושאר הימים תעמוד באחנא דומה יבשה ומעיין אחד גדול רץ כל
ששת ימי השבוע ונה ציום השביעי ואותו מעיין נקרא נהר שבת והוא
נהר שתיין על שם שבת ובחדינות עכו יש תול אשר עושים ממנה
בלי זכיות הטובים על ידי טיפת מיהם המעוררים בו והים האדום
סביב מצרים הוא הים אשר עברו בני ישראל ביבשה בלכתם אל ארץ
ישראל והוא הדומה מפני אדמת הארץ בארץ פרס יש נהר גדול
אשר כל הלילה יקרחו ממנו קרח קשה וכולו בני אדם עובר עליו וביום
נובע צלול ערבים מעיין בארץ פרס אשר יכבו בו גחלים בוערות
ואח"כ בו דליקום ובמצרים יש מעיין אשר בלילה יחס כאש בוערה
וביום יקרר כעת הקרח בארץ לוקיי"נא סוזן לים יש מעיין אחד
מחדש ימי הנערות ובאותו מים נזונים כל הארץ אשר לא ימותו בה
וכובעים מבור סמוך להם הנקרא בור דוד ואלה מעיין שורף כאש
ובימים ההוא נובעין מים קרים כעין הקרח ושם הם ממוסכים
ומזינים מזב יפה וטוב מן קר וחם ואשר ירחם שם ישבו צהרי צריא ויפה
עוד יש מעיין אחר אשר נקרא בש"ת צריאה לשיחיו לפעמים בגלל סם
המות ולפעמים מועלים להרקותם למחמם משה ובושם

לחוח • והאומרים כוכבים המה טח עינים מראות והמשפיל לבזחם •
 ב' הככבים לא יוכלו לילך • אמנם תנועהם בגלגלם יוס • ולילך לא
 ישגו סדרם ;

שער לג מן התנינים הפרחים באויר

ירמה • להמון תנין פורח באויר ולא כן הדבר • כי הוא לבנה יצפה
 מסוגרת תקון למעלה • חצער והלכז מפני החס • והיה בו
 חצער תרוץ ככח אלה ואנה פעם תפול בארץ ופעם בים ואלון הדברים
 יבואו שינוי והמורת סדר העולם • והנה בארנו האש עם ד' יסודות
 איך יוסדו יוארם זה על זה הקל למעלה והכבד תחתיו • והדבר הגדול
 באמצע הוא יסוד הארץ ממנה יא האש ירננו בה אדם ובהמה לגשבור
 רוב הסובות היואלות מן הארץ • והתועלת הגדולה באה מאת הככבים
 ואלו רבים מדרך השכל לאמר כי העולם קדמון • והס לא הבינו דבר
 כי מרעה אחד נחמו ובמפתח כי אין מחבוע בלתי מניע וממנו הטוב
 והרע • אדון כמוהו ישחבב בפי כל מפעליו להושיענו ולחם לנו זכרון
 בלאי מפלעותיו למען נחל אח שגי עולמות ;

שער לד בדבר האויר עליוני הזך והככבים

האויר • הזך העליוני אשר על האש אשר מקומו עד השמים והאויר
 הבוא זך מאיר וללול וצאנהו אויר יסובבו סבעת הככבי' את
 הארץ • על זו • וזין כל אחד ואחד כמו הארץ עד גלגל הלכנה • וי"ב
 פעמים יוחר ורצים כל אחד ואחד ועושים גלגלים זה גדול מחדירו
 בהיך הגלגל הגדול לפי סגדל והקל סביבה • כי הקטן ירוץ מריה מן
 הגדול • דמיון החוג חוג כוכהל והקיפוח גלגלים זה על זה את אשר
 יקרוז לחוג הא הקטן ויוחר יקל לסבב מן הגדול ;

שער לה במהשך גוף הלבנה

לבעבור • היתה הלבנה קרובה לארץ דמיר לנו גדולה משאר כוכבי'
 הגדולה ממנה לבעבור התרבה לארץ מהשך במהשך
 האויר אין לה מאיר בהיך מנופה אמנם המאור שלה גדולה מן החם
 וזרחת

על העולם

ונראה עליה מתוך הגלגלים כאשר יורח השמש על הכותל מתוך
 הזכוכית והקדרות נראה בה שחור ולכן רבים אומרים פי השחרות
 הוא הארץ והלובן הוא הימים כאשר תראה במראה רוב מראות
 ורבים אומרים כי הקדרות יבא בה לסבת אשר יאכל אדם מן האילן
 ולקח גם קלבנה ומשבעת הככבים שהזכרנו לא נכחו בחלונות כי אם
 שנים והם החמה והלבנה והחמה לא נראו רק לחכמי התכונה
 והשנים שעל גלגל הלבנה לכל אחד טבע גדול מחבירו וכס כפז
 ונוהג ועל שלשון החמה גלולה בכירה מאירה בכל גלגלה גדול
 מגלגל הלבנה י"ב פעמים וסובבת גלגלה אחת לשלשים יום ושל היות
 בגלגל השמש גדול ממנו יסובב גלגלו בש"ס ימים ויוהר כאשר הסכימו
 חכמי המחקר כי לפי השתנות השנים יש טהה תכלה גלילה הוסיפו
 על שם ה"דביעי יום והוא י' שעות והרביעית יסדרף להביר עד ד'
 שנים להיות יום אחד והוא יום ענורה של חמה למען תחיל השנה
 כמשפטה והוא בחצי מארס יום כניסת החמה בטלה והוא ראשית
 העולם מחדש כל עשבים ואלגות תדשא הארץ בפרחיה ועל השמש
 שלשה ככבים והם מאדים לזק שחתי על גדיהם וסובב בגלגל אחת
 לשלשים טהה וטבע כל הדברים מתהוים בצולם גדול יום

ישער לו בימי השבועה על שם הככבים

הנה הסכימו חכמי המחקר בטבע' הככבים ומפעלם ויהר מכל
 שאר הככבים יומשבעת הככבים קבלו וימי השבוע שמוחם
 יום שבת על שם שבת יום א' על שם חמה משמשת בו יום ב' על
 שם לבנה יום ג' על שם מאדים יום ד' על שם כוכב יום ה' יום ו'
 על שם לזק יום ו' על שם גיבה ובל"טין דומי"קא שו"ל לזק יום ז'
 מא' רק מא' רס עי' קרדי מירק ורא' יו' ד' יפוט' ייכי וואר' כדו
 וי' נוש' שאת' די שאתו' רנון:

ישער לו בחנועת הגלגל הגדול וזי הככבים

על גלגל שחתי הגדול הוסד הגלגל המכב אשר מחנו נראים
 הככבים בלילה בהיות העת זך וצלול ועליו הגלגל הגדול
 מסובב גלגלוח חנועה מכל סלתי העולם ואשר יהפוך רעיוניו עליו
 ב' חוץ

בסבת טבע ויתרכו בראון יולד הטבע כפי האורד לארץ:

שער כח בדבר הכפור והשלג

הכפור והשלג יולד על אודות האויר שהוא קר באמצעותו יותק
מלד אחר. כאשר חראה על ההרים הרמים אשר כי יגבה
יותר יקרה על היות האויר שם עליוני רחוק מן הארץ והנו כדבר חלוי
לא יעמוד חמום בו כאשר נראה בדמיון הבזל יתחמם יותר מן האבן
לרב חזקו ועבותו כי כל דבר עב וחסך מעמיד חמום יותר מן הדין והחלש
כן האויר עליוני הוא יך ודק יותר מן הסוף הסמוך לנו. על כן יתקרה
ולסבת יולד הרוח בכל מקום גבוה ויתנענע האויר כי כל דבר נע
יותר קרמון הנח. כאשר חראה במים הלעי' קרים מן הלחים. כי בחזק
התנועה ילא החום והקרח בהתקדש הקר. ומשם מתפשט הקר על
פני כל הארץ:

שער כט בדבר הכפור והברד הקייצי

הכפור אשר יקרה בקיצי' לסבת הוולד באמר רוח קרמוליד
בו לחום יולד מן הארץ מוקרחת ויתקבצו הלחות באויר
מפני החם הטבעי ינוסו כי לא יעמוד בלתי טבעי לפני הטבעי. והנה
מים השמש רודף אחריהם ומדביקים מייבשת להקשותם ומחמת קשיים
יתפצצו ויפלו אצני ברד וכפור לאגמ' כשיעור הולדם כי באו יתפצצו

שער ל ברעמים ובזיקים ובברקים

הרבה דברים יקרו באויר לא נגלול המון ולא בינו מסירי דעת
שאלנו מופת כמו בארנו מופת מהות חנועת הארץ ובקיעת'
וחנועה העננים והדבר יפקיע הארץ יפריד העננים וראה הבזק
והרעמים וסבת הבזק והרעמים יוליד במלחמת הרוחות יפגיעו זה
בזה תחם הענן מתלחמות בכה עד ילא האש מחזק מלחמתם ונעשה
ברד ואש מתלחמת יכול ברב מקומות כי הרוחות במלחמתם רוחקות
העננים עדי וצקעו. והוא ילא ת הברק והרעש יכול בכה מפני חמת
יפיקת מלחמת הרוח מפיל כל אשר יפגיע לא יעמד דבר בפניו מפני

צל העולם

מוזק יסוליו * ופעם יצריק ויער' כהת לפי קלות הרוח וקלות מלחמתו
כי כאשר יתעבה בענן ויחסיך לרוח המים שבו לא יעבור הרוח בו
בקל כאשר היה * ואם יובט פי מי הענן יכבדוהו הרוחות ולא יגיע
לארץ * אמנם יתפשט בו ויכבה והוא קול הרעם הנשמע בקיץ מסביב
האש הנכבה בענן המים * כמו יאסם הברזל ויחזן במים * ויציא קול כן
הברד הזה * אמנם יתראה הבזק היר פרידת העננים טרם הרעם נשמע
כי נפסד חוש הרוחות מן חוש השמע * כאשר תראה אש למרחוק לא
חובל שמוע לדבריו * כן ראות הבזק קודמת לנו לשמע הרעם * ויש
לנו לומר כשנראה הבזק כי כבר החל הרעם :

שער לא בדברי הרוחות

הנה בארנו סבות לרוחות יפגעו זה בזה בים ביבשה וילחמו בכל
עדי ידחיקו האויר לעלות למעלה ונגרש ממקומו ויסוב
לחציהם ויגדד לשוב למקומו כמו גלי הים יסודם ויגדדו עדי ינוחו
ויולדו רוחות ואמנם יקולקלו ויחלפו וישוכה טבעם * ועל פי הדברים
האלה יבואו ענני גשמים וברד כאשר בארנו * ורובי מופתים חלוניים
יגדלו יקשו להבין והקל להמון בארנו ביאת ועתה נבאר טבע האש
אשר על האויר :

שער לב מן האש והכבדים המדלגים

צל האויר האש סביבותיו והוא יסוד נכבד וגדול ועצום
ויבט יפה ולכול מן האויר כמו האויר מן המים * והמים מן הארץ
והאש כמו כן יסוד אוירי יתפשט עד הלכבה ותחת האויר הוא יתראה
לפעמים כנזי אש ידמה כוכבים חדים להמון יאמרו כי הם ככבים
בעים ממקומן ואינו כן * כי הוא האש אשר על האויר היבש בהתקרבו
אליו * ולרוב יבשו ילכב באויר להכבה יציתה דולקת מן הארץ עולה על
ידי השמש * ובעלותה באויר למעלה דולקת כבר ותדמה ככב והרוח
נושאה עד תעבור באויר לתת ותכבה בו ולפעמים תהיה להכבה גדולה
והאויר יבט כייחס מהלך אז חפיל לארץ ורוב פעמים מלחי הים בלילות
והולכי דרכים יראו לפניהם חפול להכבה גדולה יצלולה * והיה כי
ידמו לקחתה יעלו בידם כמו דשן אש יתה עליה ודף וגלה מרוקב מרוח
לחות

בירדע כי לא יתעורר אומרים אשר ממנו ישחקו הנערים הקטנים
 בשנחם רואם תנועת הגלגל הגדול ושומעים שיר המלאכים משוררים
 ומהללים למיעשה וסעל • אתנם לא נחגלה האמת לנמא'ים וולתי
 ליוצר יסדם ונתן בהם כח בעבעם על כל אשר בארץ ובימים ובכל דבר
 תלך בככבים ואין איש יודע כמותם מלבד מונה מספר לככבים •
 אמנם מן הככבים הנראים קל לדעת מספרם להשכילם בחכמת החכונ'
 כי אין ככב קטן וגדול בשמים אשר אין משערו בארץ • בעשכ בפרי
 בורע בפרח בכל מיני דבר ואחרי בארנו הגלגל הגדול נבאר אורחו
 להקל להבינו ולדעת מה למעלה ממנו :

סליק חלק ב

חלק שלישי

שער א בדברי היום וחלילת

השמש סובב הארץ מהלך ישר כל שעה • ובעברו על הארץ יאור
 לנו היום • ונבואו חמת הארץ יהיה לילה • כמו חגלגל נר
 סביב ראשך או סביב תפוח גדול רחוק ממך כדו לצד הנר יאיר תמיד
 ושכנגדו יחשיך בו השמש יכול להיות על הארץ ולא יאיר בכל מקום
 כי המקום הישר אליו יאיר שם והמתעקם ממנו יתחל • כי הארץ
 משוכה מאז והוא הלילה • לבעבור יגדל השמש הרבה מן הארץ יקצר
 הכל אל ראשו ויהיה כראש החנית אם היו הארץ והשמש שוים לא יחסר
 הכל • ואם היתה הארץ גדולה מן השמש לפי גדלה יגדל הכל • ולהוכיח
 הדבר בלי אורה יוקח דבר קטן מעמיד האור בלב יאיר כעין ואצן
 ויוסם כגד העין תתאוראות הדבר אם הדבר אשר תחפון ראות בו
 גדולה מאשר בין עיניך לא תוכל ראות אחריו קרוב ורחוק כי אם לפי
 גדלו • ואם הדבר שזה לבין עיניך תוכל ראות כולם ואם הדבר קטן
 מאשר בין עיניך לא יזיק לראות אשר תחפון • ובקרבך הדבר בין עיניך
 אז תוכל לראות יותר בקל ובריוח אל עיר כדו עד תראה כלו • כן
 השמש גדול הרבה מן הארץ • ומאיר על פני הככבים אשר בגלגל
 הגדול ולא נוכל לראות הככבים ביום מפני אור החמה הבהיר המופלא
 למיון כח חלק בליה מראותינו ואם גדול בוער בינותינו לנר לא נוכל
 לראות הנר • והסתלק מאחרינו תראה הנר כככבים לא יראו בעור השמש

צל העולם

על הארץ ובהם תלכות חת הארץ יתראו וכבני שבה לא יראו בחורף
לא נראה השמש עד התקרבו לארץ בעוד יתחוק הכל לא יורח השמש
ובהתקרב השמש יחמר הכל ומזה יבא הקדרות ללבנה עמה התבאר
בי הארץ מסירה ממנו זואר השמש ואם היתה דקה ובהירה לא יוכלו
צני האדם ראות מהוכה היה השמש נראה המיד בהיות חמת הארץ
אחנס לרוב עבותה יגדל גלגלה ואל צנינו וצין שמש ובשחר
צזרח השמש במזרח הנה הכל כנגדו במערב ובהיות השמש על קו
הציה יוסף אז הכל ישר תחתיו וכי ישקע במערב יהיה הכל במזרח
ובהיות השמש תחתיו אז סל עליו ותמיד יספיל ללד המערב עד
יורח השמש כנגדו בעבור הלילה ובבא היום:

שער ב איך תקבל הלבנה מאורה

מאורי בארנו היום והלילה יתבאר איך הלבנה מקבלת מאור מן
השמש אשר בהיותה עגולה נקראת מלאה ובהיותה חת
הארץ אז תקרא חסירה כי הארץ צינה וצין השמש הודף אחריה
והיא מאירה כנגדה ומתשפת עלינו אחנס בעלותה על קו השמש
יראו קרניה ותמיד בעלותה תאיר ותגדל עד תתמלאת חליה ואז סבבה
חלק רביעי בגלגלה הסובבת פעם אחת בחדש ואז תעלה ויעלה
מאורה עד תתמלאות כלה ותראה יפה ושלמה ואז היא למעלה מן
השמש בגלגלה ללד מבטו כנגד פיותה ואז תאיר לנו כי מאור השמש
מגיע עליה והארץ ציניה ועל כן לא יראו שניהם יחד וערבות
ומאזי הגלגל ללד החמה תרד הלבנה ותחסר עד תהיה מחולה כמו
בחלק רביעי כי אז סבבה שלשה חלקים בגלגלה ותתקרב לשמש כמו
ברביעי ראשון ותמיד בהתקרבה תראה קרובה עד תחסר ולא תראה
מפני אד השמש אשר לפניו ולפעמים יקרה כי יחסר מאור הלבנה
ותקדר ולא יבא הקדרות כי אם בעת הכבוד כי תתמלאה והנה בארנו
ערכה מאין יבא לה מאור אחנס בעת הקדר יהיה לסבת לא יוכל
המאור להגיע אליה בשום דל ולא תקדר עד תסיב חצי גלגלה אף כי
בכל עת יורח השמש עליה אחנס לסבת לכתה דרך מעוקל אחד מן
השמש והיא קטנה מן הארץ יש מקומות מעבור בהן תתכסה כלל
הארץ יעבור בחוכה ויש ציניהם כמו קו נטוי מזה לזה כי תספיל
הלבנה מהרה מן השמש על כי תרוץ מהרה ממנה אז ישוב השמש

לזרוע עליה • והיה צרכות לה מקום הכל יגדל קדרות כפי המקום
ואם ימעט המקום ימעט הקדרות דמיון הכל בקו יעבור באמצע הארץ
אל עבר פניה כנגדנו • ויעבור בגוף השמש וראש השני לקו בעברו
השמש יעבור כלו חוץ לבגלגל • והיה בכיות הלכנה כנגד תחמה תעבר
דרך הכל ותקדר כי לא יוכל אור השמש להגיע אליה ובעברה יותר
יטרה על הקו יותר תקדר וזה יקרה כליל הנגוד או ציומו ואחר כך
תשוב למחור :

שער ג בלוקת השמש

השמש יקדר ויחבר אורו פעם קוד' חצי חצי כיום והוא הנקר'
לקות • והסבה בהיות הלכנה חמה השמש ציור על
קו אחד מצדלת צינינו ובין השמש אז יחס' לנו אור השמש ויקדר כי
הלכנה נעשת מאש שחורה לא יוכל השמש לעבור בחוכה להאיר לנו כמו
מחוך שאר הככבים • דמיון נר דלוק רחוק ממך ושים ירך בינך לנר לא
חראה הנר ויותר תישר ירך נגד הנר יותר יחסר האור • וכן יקרה נקות
השמש בי אין נתיב השמש והלכנה אחת • כי נתיב הלכנה מוליכה
בעקל מפה ומפה מנתיב השמש כי מהלכה קלר ממנו יחמיר הלך
תחתיו עד תעבור על הקוננה השמש ותחדיל צינינו כמציאר וסם
לא תבואה השמש ומונעת זוהר השמש לב' בארץ הסככים תחת
הקו והוא להס' לבדס יהיה הלקות ולא יראה לכל • כי אין הלכנה
גדולה לכסית פניה חמה בכל הארץ כי קטנה היא מן הארץ • ועל זה
עמלו המשאים לדעת אין ילקה ואין לא ילקה וכן תבאר הלקות
בעלותו למעלה על הקו והלכנה מפרדת צינינו ושלשה ימים תראה
קרובה • הנה תבאר כילקית לצנה לא יהיה כי אם ציוס הנגוד
ולקות החמה כי אם ציוסר"ח • וישיכל כי הלקות מופת דבר חדש
יקרה בעולם דבר או חרב או רעב כאשר נסו הפלוסופים בספר
המשפטים יותר דברי המשאים על ספר דברי הימים לחלמי
ואצ"ן מעש"ר :

שער ד בטבע הגלגל הגדול והככבים

שמעו עמים השכילו בחכמה בה נדרש כל הנעשים תחת השמש

בטבע מבורר על פי בטבע

הס 2 ב ה

צל העולם

הם כלי העצב העליוני לפעול מעלה ומטה כראון האור י"ט * ואשר
 יסביל בהם לדעת טבעם ובהם הגדול בארץ כמו לשמש ולירח להאיר
 לנמצאים ולאשר ימצאו אחריהם בכל דבר לו תחלה ותכלה ובכל השתנות
 דבר אם באדם אם בבהמה אם בעשב יקרה בטבע שם יוצרו ככבים
 ועל פי הטבע הקיפס סביב העולם נגד תנועת הגלגל הגדול וכי יחפץ
 המנענע ינחומו * ואז ינוח כל המלא לא יזוז ממקומו אף ולא שום
 דבר עד שוב התנועה לגלגל * וכן החפץ השם ית' לבדא עולמו הכל
 נברא לאורך העולם כי בכל הככבים טבע משונה מחזירו כמו הלכנה
 מקבלת מאורה אשר בהתמלאה יתמלא גוף האדם דם ולחות * וכי
 תפסד יחסר באיש ובבהמות ובעצמות יתמלאו מוח ואף הים תתמלא
 במלאותה ותחסר בהחסרה אשר השוכנים אל הים שוכנים באהלום
 ישאום במלאותה וישיבום בהחסרה * וכן השמש טבעו משונה אשר
 בהתקרבו אלינו כי יחל לעלות עלינו חדש הארץ דשא עשב ועץ פרי
 עשה קרי והעופות יזמרו ונגן יטיבו כי הניע עת הזמיר קול התור
 השמיע והיה כי ישפיל יכלה כל דבר והעלה נבל והגשם בא והחרף
 הגיע אם כן בראותנו שני ככבים אלו אשר יפה בהם כאשר בארנו
 צקור יש לנו לדעת כי יתר הככבים לא לחנם נבראו * לחנם לכל
 אחד יש כח וטבע גדול מחדש הדברים ההיים בעולם ושנוי העתים
 אם טוב אם רע אם קר ולח אם חם ויבש והקיץ והחורף אחד משפיע
 ואחד יחסר וכל המשנה מהכל הכצנים הוא והכל צראון יוארם יפדם על
 מכוונם ותנועתם בטבע כל תנועה משונה מחברתה * והמופת בטבע
 תנועת השמש עולה הקיץ וורד החורף * כי כל שתי מעלות הנכוהות
 הם שנות כל שתי תקופות כמו יעלה בזו ירד בזו וכל הקייציה ההרפיה
 שוים עד ישוב לראש השנה שנית למקום אשר היה שם בתחלת שנה
 ראשונה וזה ידוע לחכמי הכונה * ואם לא נבראו שאר הככבים אז
 יהיה כל החדשים שוים קשט שנה זו יהיה שנה באחרת * וכל
 הימים ישוו אם קר אם חם אם יבש לא ישנו * כי מהלך השמש
 ותנועתם שוה והשמש מאור הככבים ופחו גדול מכלם בטבע כמשפט
 המפתח * לחנם לפעמים הצטרך לשאר הככבים * והמשל המלך הוא
 המנהיג עמוראשי מאורם וכלם צריכין לו והוא גם הוא צריך לעמו כי
 בהתרגלו לעמו יגדל כח ובהתרחקו מהם יחסר כחוכן השמש מלך על
 כל הככבים ומאורו וכחו גדול משלהם וטבעו מחפשט בחוץ יותר
 מכלם * לחנם יצטרך להם בהקרבחם אליו בהתרחקם ממנו ילקה
 יאשר בארנו אשר בהתחבר הלכנה ילקה השמש * ואחרי בארנו טבעו

מכבדים ונלגלגל הגדול כד הקצור • נשוב נבאר איך סודר העולם
לארכו ולרחבו לעמקו ולגובהו • ועל ידי חכמיו' החכמות אשר חכמת
התשבורת אחת מהנה • ובה נמדד על ארך וגובה מן הארץ עד הגלגל
הגדול ואת כל הככבים • ואשר נמצאו זאת החכמה אמרו כי לא יתכן
משכיל בחכמה החזיון בלתי ידע מדת העולם והככבים ע"כ מדדוהו
יגעו ומלאו :

שער ה במדירת העולם והכוכבים

תחלת דברי המשאים בקטרי המדידה מדדו הארץ לעמוקה מה
היא כי במדידת הארץ מלאו מדת הככבים ומדת הגלגל
הגדול • וכאשר כלו מדידת ארכה ורחבה ועבה הו' בקשו מדידת
הלבה לבעבור היוותה קרובה אל הארץ • אח"כ בקשו מדידת מרחק
השמש מן הארץ וגדל תנועהו מזה והוא גדול מכל הארץ • וכאשר מלאו
מדת אלו הג' השמש והלבה והארץ הקל בקש שאר הככבים גבהם
המרחקים והתקרבים ולא מלאו ככב קטן מן הארץ מלבד ג' והם ככב
גובה לבנה קטנים הם ממנה כאשר נזכר למשכילים בחכמת
התשבורת עם חכמת החזיון • אמנם לבעבור מעטו בה מעיינים אל
עמקה וקסיה תקשה ההוכחה במפת נבאר איך ארך רוחב ועובי לארץ
והמרחקות ממנה הלכל' וגובהו ומרחק השמש על כד הקצור כאשר הזכיר
חלמי המלך ומן שאר הככבים אשר נלגלגל הגדול ואת גדלם ואת גבהם
ובל קדמם • האמנם טרם נחל בבאורם נאמר מה עליה בדעת המלך
חלמי ואיך דרש חכמת החזיון מכל קדמויו :

שער ו מן תלמי מלך מצרים

תלמי מלך מצרים אשר דרש ואסף החכמה מכל קדמויו • ויהצר
ספרים רבים וכלים למלא גודל הארץ • וגבה הגלגל וחכמות
הככבים יום ולילה וכלי מבחן השעות הנקרא אור' לוג' יתכן לכל דבר
היות מבחן לאכול לשחות ליקח למכור להספיל בשעה קבוע • ואל
יהרסו בשעתם לבקש כבוד יוארם שלא כסדר כי אם אל נכון בשעה יום
זה בקיים זה כל ימיהם כל ימור • ומאד קל הדבר לעשותו מבחן השעות
היא מלאכה קלה • אמנם רוב ההמון לא ישתו לבדם כי אם לזכום
ולאסוף לכבוד הון לבעלי נשואי נשיכו ויעזבו לאחרים חילם בלכתם
ארץ ייה ושעמה בלי נשות ושמה ודאגתם לחון ומתחת אליו יתה
מיתחן

צל העולם

מיתתן כייצקם כל איש לשנו'טבעו ויחמוד וידאג תמיד לשכחו לטבע
אחר להנות גופו והוא כלי לא ישתבר כי לא מקרה הוא על כן ימחר
בהרף עין ואינו יחזיק בו ולא יקום * וככה הוא המלך בלמי אשר מצא
הקחל"ך דיר למצא תנועת ה'ירה * ויחכם מכל קדמויו עד אדם הראשון
אשר נשלים ונמנר ב' החכמות יען היוהו ראש עפרות תכל חפץ השם
להשכילו ולחסרו מעט מחלקים ויעטריהו הוד והדר עז וגבורה וישימהו
עליון על כל אשר יולדו * ואמנ' באכלו מן הפרי חרה אפו על אשר שם בו
ויסה עליו כפו למעטו ולחסרו מכל דברו הטוב ונעשה בעל חיים מת
אשר לא היה לפני אכלו מן העץ נברחו הוא וכל העתידים לחיות תמיד
בששון בשמחה בלי שנוי ותמורה בגן עדן הארצי עד חטא ולקה הוא
ואשתו והארץ לקתה ואף הככבים לקו ומעטו מאורס * והיה כאשר
חטא ולקה האדם וימעט הודו ושכלו וגבורתו עד כראה בדעתו ערום
ר"ל מן השכל וההוד והגבורה אף כי השאיר לו השם יותר שכל והוד
וגבורה מכל הבאים אחריו רק בג' אנשים * ההוד נמצא באבשלום *
וכשכל נמצא בשלמה * והגבורה נמצאת בשמשון * וכלם נשארו באדם
הראשון ואחריו בחורבים יגיעו ומלאו החכמות וימתיקו סוד לשמרה מן
המבול כי בחכמות השכילו אשר יופסד העולם באש ונמים :

שער ז איך הצילו החכמות מפני מי המבול

צרפו ויחזרו רובים לדרוש החכמות יגיעו לדעת איך יחם העול'
וימלאו אשר יופסד העולם שני פעמים * פעם באש יפעס
במים * אמנם לא השכילם השם צ"ה לדעת איזו קודם * אז
חמלו הפלסופים על אבדות השכל כי יאבדו לנמצאים אחרי כלות העול'
ויבכה * אז עשו עמודים גדולים וחקקו בו אות מן החכמות אשר יש
אמר כי האחד מאבן שיש חזקה קשה לא תמחה במים עזים * והאותיות
חקקות רחבה ונדולות לא יקלקלם מים ורש' ולכל החכמות חזבו
עמודים למען ימלאום הבאים אחריהם אח"כ ירד המבול וימח כל
היקום מלבד נח ואשר אתו בתיבה אשר ממנו נבנה העולם בשנים
קדמוניות ויחלו לבנות ולטעו ליישג העולם כקדם והיה העולם שמה
עת מראות עיניהם עד ממצא השכלים ויהיו אחרי המבול הראשון אשר
מצא החכמות היה שם בן נח אשר יגע ומלא חכמת החכמה * ואח"כ
בא אברהם אשר החכים והשכיל ויחכם מאד * ואחריהם מודר לדור
האחרון חמרים השכלים דוח הולך ודוח ב' עד צא החכמה הגדולה

הפלוסוף הנעלה אפ"לעון הוא אשר הוכיח אחדות האל וכי יש מנהיג
במפתח רבים * ואחריו בא הריסט"ועלם אשר הלך בעקבותיו ומנו
למד והוא אשר יסד חכמת ההגיון * ורוב עסקיו היה בחכמה וכל
ספריהם עשו בלשון ארמי כי הלט"ין לא בא עד ג' מאות שנה אחריהם *
ואחריהם באו משכילים עריים ויעתיקום בלטי"ן * ורבים כשכילו
ויעשו אותות רועים תמכו ואשר הפליח לעשות הוא היה הפלוסוף
ווייר"גילא :

שער ח במופתיו בייר"גילא הפלוסוף

ט דת כוארי היה ביירג"ילא אשר רבופעליו ונפלאו מעליו
בחכמת החכמה * הוא עשה זבוב נחושטן אשר מי יקומוה
במקום ישר מרגשת כל הזבובים הרהק כמטהו קשת ובהתקרבם אליו
מיד ימותו * הוא אשר עשה סוס נחשה לרפאות כל חלמי סוסים והיה
כי יחלה סוס ופזיע אל סוס נחושט מיד נרפא * הוא יסד עיר גדולה
על ביצה והיה כל מניע הביצה מנענע כל הדירה * והנה הזבוב והסוס
ומרבק הארי אשר עשה הלא המה במדינה נאפ"ש * הוא אשר
באפים את האש בעיר רומא על דבר בח הקיסר והאזירו לרצונו * הוא
אשר עשה הבשר הגדול המופלא בחך המים אשר נפלאו עליו כל סכתי
עץ ואבן יגעו מלא איכות הגשר * ולא מלאו איכותו ועל מה עמד
ואנה ראשיתו והאחריתו * הוא אשר עשה גן אחד מוקף אויר בלי קיר
ומומה והאזיר עד כחומות * אבן בלי יכנס דבר דרך * צונחי נירות
דולקות תמיד לא תכנינה ובמותו אחת תכנינה ותלוייה באויר * הוא
אשר עשה ראש מחכת מדברת אליו ועוכה ומשיב ומגיד לו כל העתיד *
ויהי היום וישאל בראש הילך בדרך אחד * ויען הראש כי ילך כאשר
יספן ובלבד כי ישמור ראשו * והוא לא הבין ודמה בדעתו לשמר
הראש של מחכת * והראש לא כן דבר כי אם בראשו ממש * ויהי
כאשר פתר הראש כן היה * בדרך אשר הלך נכנס סוס השמש במוחו
ויחלה מחליו אשר מה צו * וירא ווייר"גילא כי בחליו ימות וינו
לחלמידו לשחיתו מן רועא וישאובו ויקברוהו בארץ שז"לא מיל אחת
קרוב לים * ועדין שומרים שם עצמותיו מכל אחרים וכאשר ינענע
עצמותיו ויעלו למעלה תחתלא זעם הים ותפל למעלה לפי העלות
העצמות עד ישובן למקומם ואז נחה הים מעצמו * כי מאד החכים
מכל אדם ותהי הכמה מצוהרה בכלי מכושר * כי שכל קומה היה ור"א
נמך

צל העולם

נמוך וסדרתו עקומה ורבו פלאי מעלליו ולא יאמנו להמוני ילעגו להם
 הם יספרו כי השומע דבר עליו ולא ידע מהותו ואיכותו ילעג לו כאשר
 רבו משפילי השכל מלעיגים על החכמה ואמר מעשה שדים ורוח הם
 והם לא הציגו דבר כי לו ידעו האיכות יקל להם המעשה ומה יתרון
 לכסיל ילך בחשך ואין נוגה בדרכיהם ויאמרו לא יראך יה ולא יבינו
 כי יד אלוקים עשתה כל וילכו אחרי שרירות לבן הרע לתור אחרי עיניהם
 האנושית לנבור הון ומעבע. ואת פרי השכל המיוזב בבושר המטבע ולא
 ישימו לנצחם על. מי ועל מה הוסד העבע ועל כל זאת לא כמעט
 בציאור ובמה קבלנו מקדמונים:

שער ט מרוע הוסר המטבע

המטבע הוסר ומטע בעולם אל חסרון התבואה וכבגדים וכל
 דבר צריך לגוף את אשר לו תבואה אין לו בגדים
 את אשר לו בגדים אין לו תבואה. מה עשה בראשונה היו מחליפים
 זה בזה. ואשר לא היה לו לא זה ולא זה מה יכול לעשות. ויהי כאשר
 ראו המשאים את הדבר כירע הוא ויאמרו איכה נישא משאת בגדים
 עמנו בדרך רחוקה לקנות לא אוכל ומסקה. ויבקשו מאת אדוני הארץ
 לעשות מטבע קטן וקל למען יכול אדם לשאת עמו די ספוקו בכל דבר
 וקראו לו שם כמו מנהג. ובלע"ז בוי"א אה ואז פשט המטבע בכל
 מקום בלי שנוי. אמנם שוב חדשו בה דברים ונעשו רוב מטבעות
 ועדיין הקטנה והקלה טובה ותקל לשאת כי כן יסדו המשאים
 הקדמונים:

שער י במשאים עברו המיד ללמוד

הנה התבאר כי המטבע דרשו המשאים עזרו האיים והמדינות
 כאשר עשו הפלוסיף הגדול אפלטון נעם אהלו עזב חילו
 ללכה בלשון ימלא למלא כדור החכמות. גם המלך אפי"לונן עזב
 מלכותו ויעבור ממקום למקום לבקש החכמות כאדם דל ואביון ובדור
 מקומות נחפס ונחמר מזה לזה מוכה ונמרט ולא שת ללבו כל הקורות
 למען דעת היות מנהיג אדם. ויחזור עד הגיע מקום תחנות
 הפלוסיף היושב בין עמודי הזהב ושמו אר"קן המלמד לאדם דעת

בטבע בכבדים וכל מיני חכמה במפת בהכרח מחייב כל הראוי וסולל
 כמו כן יוצא לו שם גדול בכל החכמות ומשם הלך לדרכו עד מלא שלמן
 זהב מופי הנקרא שלמן השמש לבעבור נחקק עליו מהלך השמש וכל
 ההוב ושם למד הרבה סתרי השכל אשר טוב סדרו מסחר בסף ומשם
 נסע ומלא כהר נאמי וכל ארץ אינד"א עד סופה וכל דרכיו ועמלו
 ציביעת השכל אלכסנדר יגע והלך ממקום למקום בבקשה החכמה
 אמנם יגיעתו היתה בעושר בכבוד ובחיל גדול כמלך הלך לבקש
 החכמה ע"כ לא הפליטו אלקים לדעתה פאשר עשוי משמים העוברים
 במקלם ברעב ובגמא חרפו נפשם למות עבדו ארץ מגוריהם וילכו
 כאשר ימלאו לבקש השכל ולדרוש הפלוסוף ואחרי הזכרנו מופי
 צביאור ונבאר מהותה:

שער יא מהות פלוסופיה

הפלוסופיה היא הכרת כל דבר וחכמה כל מעשה הוה ונעשה
 ונמצא יתהוה וימלא למען דעת כי ה' הוא האלים
 ואשר יביר מעלת עמו ומאורו ישכיל פלוסופיה כי פלוסופים
 הכרה דקה מאד כאשר ענה אפלטון כייגיעה כל ימיו למלא החכמה
 מה תאמר לנו ואיזה דרך הטוב הרינו נלך בה ויהי במחלוצן בעיניו
 ויען לו ויאמר לא למדתי דבר יום יליה יבעתי ולא מלאתי ובכן
 התכלל מזיד לזמת ולזן על השכל ויש פתי ישמע דבר ישר בעיניו דמה
 דעת כל מחקרי חכמה השכל וישמיע כל מעשה חכמה ובה דעו
 בשכלו גרע חן בו ממש יוצא לעו על החכמה ותפודה ולזה כיון
 ההכס באמרו אל תסליכו הפנינים לפני החזורים כי אין יודעים מעלתם
 ולא כן עשו הקדמונים כתלמי המלך אשר יגע ומלא תנועת הכבדים
 אשר בגלגלים ואח מדותם כאשר הקדמונים ועתה נבאר מדת
 בהרץ להרכה ורחבה ומדת השמש והת השמים והירח והכבדים
 והזיכס במופת בספרו הנקרא אל"מגשטי ואחרי מדרו החכמים
 ויסכימו לדבריו:

שער יב במדרת הארץ

הפלוסופים בשכלם מדרו כל הארץ לכל עד בחכמת המחקר
 עם חכמת החשבונה מלאו הקף בהרץ כמו חבורה

צל העולם

בסינר סניצה ואח"כ שטחיהו לארץ ומדדוהו ומלאו ארבע עשרים אלף
וחמש מאות וכו"ה מילין • ובמיל אלף פסיעות • והפסיעה ד' רגלים
וכל רגל ארבע עשרה אלכענות בגודל ארך סניצה • ועביה כמה
בחלקה אל חליה מדדו ומלאו ארך עביה שש אלף וחמש מאות ואת גובה
הגלגל מדדו להקיף כל ההוהים :

שער יג מדידות השמש והירח

אחרי בארנו מדת הארץ הקל למו באור מדת הככבים והגלגל ונקל
במדת הארץ הלכנה ונוכיח כי מדת ארך הארץ בהקיסה גדול
עגוף הלכנה ל"ט פעמים ועוד מעט ונחלקה על הארץ כ"ד פעמים וחצי
בעוצי הארץ • וגוף השמש גדול מגוף הארץ קס"ו פעמים כך כס
חכמי התשבורות אשר חמיהו לדברי הקדמונים לא האמינו להם עד
בחנו החבמות וימלאו כי בדבריהם כן הוא בגובה ומכות עקל להאמן
לרב גדלו מן הארץ לרב התרחקו ממנה • אמנם אף כי גבה מאד מדדו
הקדמונים וחלמי הביאו במופת גבהו הקפ"ה פעמים כעוצי הארץ :

שער יד בגודל וגובה הככבים

גובה הככבים שוה • אמנם בכולם ישתנה ואין שוה
ככב קטן נברא להאיר שלא יהיה נודל מכל הארץ והימים והגדול
שכולם הוא ככב חמה כי הוא מאיר כל הככבים • ומן הארץ עד
הככבים מרחק עשרת אלפים וחמשים פעמים כעוצי הארץ • ואשר
ישכיל בתשבורת יערך ערך האלכענות והרגלים והמילים בכמה ימים
מהלכת • ואשר יוכל לעלות דרך ישר בלי סביב וילך כ"ה מילין בפל
יוס יעלה לככבים בשבע אלף וק"ן שנה • אדם הראשון אלו הלך עד
הנה תמיד כ"ה מילין בכל יום עדין לא יגיע לככבים ויחסר לו לכח
מהלך ב"א מ"ה שנה מיום נברא אדם עד יום נעשה ספר ז'
סנה"ה לפי'ה' לצריאות העולם ועוד דמיון אף היה כדור שס יק
לפול במאה שנה אז חלך בכל שעה מן כ"ד שעות היום ס"ג מילין וחס
עד חפול לארץ כי כן הוכיח אשר יסד ספר זה ארבעים פעמים כמה
קסיה דל ינוח והמבין יבין כי גדול יארץ הדבר למרשו יותר :

שער טו סך הכוכבים

אמר תלמי המלך כי הכוכבים המאירים ברורים הם אלף וי"ג
 עם ככבי לכת וסך כלם הידועים כ"ט אלף הם
 הנראים לפני אדם - ואת שאינם נראים אין להם מספר ואין איש
 יודע מספרם רק מונה מספרם נראה ב"ה וסך הכוכבים הנראים בגלגל
 מספרם על ידי הכלי הנכבד אשר עשה תלמי המלך אשר זו ידעו
 מספרם ומרחק כל אחד מקבירו - ואלו הכוכבים חקוקים בגלגל
 בכללם בדמותם בחציהם בעידותם - ומהם לא נכרו יותר מן
 הארבעים ושבעה בגלגל ומהם ברורים שנים עשר יותר נכבדים וטובים
 וקראום שנים עשר מזלות הסבבים בעוגל בגלגל לבדם - והאשבעה
 הכוכבים לבדם ומה גבהו ומה נאוו כי אשר בחטאו ימות לא יזכה לחיות
 ואשר יזכה עלות שם ברגע אחד יהיה למעלה בכל מיני תענוג רוחני
 אשר לא ידמה לתענוג גשמי כי לא יוכל איש לדעת רוחו מדורח
 העליונים לא ימלאו כל שכני חבל ויושבי ארץ וימים וכל אשר בהם
 ומעט נאריך בבאור מרחב בן עדן רוחני שמיימי :

שער יו מרחיב גן עדם

אם היחה הארץ גדולה מאשר היא מאה אלף פעמים וידעו יושביה
 ק' אלף פעמים מכל אשר היו בה וכל אחד מוליד בכל יום
 ויחיו ק' אלף שנה וכל הנוול יהיה עיר ולכל אחד כרך מפואר
 גדול לא יחסר בו דבר יערות נהרות הנור וכירים בית הריחים פרדס
 וגנים סביבות כרכם - ולכל אחד מאה עבדים ולכל עבד עשרה החתיו
 לא ידמו בגלגל הגדול כהרגיר מלח בים איקיבו - ע"כ יאמרו המושלי'
 מה טוב ונעים להאמין לדעת יותר הכל אשר יצר הבניינים הגדולים
 והמפוארים לשמור מזותיו וחקותיו לבדתי יכעיסוהו בהבליהם וירקנו
 גדור ישובו רשעים שאלה לא יראו המקום הנורא הקדוש אשר מעל
 לגלגל הגדול בן עדן שמיימי לא ימלאנו דבר כי אם יקר כבוד ונורו
 ב"ה אשר ממלא כל ושכי המקומות הם ג"ע וביהנס מחנגדים והעול'
 ביניהם זה מושך אליו החטאים בכפשותם - וג"ע מושך אליו כל
 העושים והמקומות ההם בלי גבול כודע יש בהם להחזיק כל הנמצאי'
 לא ימלא חקן - ע"כ אמרתי יבצתי ולא עזאתי אל תאמן כי מלא כל

צל העולם

הארץ כבוד השם וכל לטהר מסייעין לו ואחרי בחרנו גדול הגלגל
מקום משכן הככבים והנועחו כבאר הגלגל אשר לא ינוע בזונו לא
ישתנה כאשר ילך חיש ממקום זה למקום אחר ההולך ינוע והנהלך
ינע עד שוב הנע למקום הראשון ותמיד המקום ינוח כל יומו וישתנה
והם השמים המשפיעים לנו את זוהר הגדול הכלול בהיות האור זך
ודק כאשר מלאו חכמי החזיון והשמים ההם מקיפים הגלגל הגדול
ובו כלל חידות וקצת שכל אנוש להגיע לתמציתו לא נמצא בו הכרה
והוכחה במופת כי אם על דרך הקבלה לפי דברי הקדמונים :

שער יו מן השמים ושמי השמים בשמותם

על השמים ההם יש שמות אחרים המקיפים להם סביב ועצם ענין
הבדולח לבד ולול כקרח הנורא והמם שמי הבדולח ועל השמים
ההם נסדו שמות אחרים מקיפין להם סביב ועלמון קורו 'שבעתי' כאר'
החמה ושם שמי המראה ומשם נפלו המלאכים בדור המבול ויקחו
להם נשים מכל אשר בחרו כי מה נורא המקום ההוא אשר המלאכים לא
זכו להיות שם בלתי זולתי מלאכי השרת הקדושים :

שער יח בתענוני גן עדן השמימי

הנה התבאר אשר ג'ע למעלה כל הגלגלים ושם מקום התענו
והשמה ההוד וההדר וכבד השם הגלה גלוי לכל ראש חובלי
והוא המקום המוצא משכן כבוד אלקי ישראל רף כי נמצא בכל לא
גלה רק שם כי אין נסתר ממנו עיניו ראה כל זופה כי שומר הכל הוא
ואם תחממו אם יראה השם ב"ה כל הנמצאים כי המשל
בדבור היוצא מפי אדם וכל העומדים שם ישמעו כל המהמר רף כי יצא
מפי אחד כי כן משפט חוש השמע ע"ה כו ע"י היות אשר יצר כל זופה
כי כל הנשים כאין נדוד יעיד המשל כלר תאיר על כמה דברים בפעם
אחד וכ"ש - נפלעו פעליו היך יתחברו על פלאי השם הפועל ב"ה אשר
הכל נעשה במאמרו וכבודו מלא כל ובג' עמקום משכן הקדשים
והז' אים והמלאכים אשר לא יגיעו שכל מעשיו לדעת מהותו ואת
תענוגו ואם יחם אים - מכל אשר לפניו ולו מאות אלף לשונות חיות
אלף לבבות מושפלים כל אחד בכל אשר היה לפניו לא יוכלו לחוק

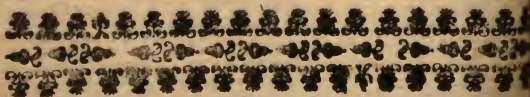

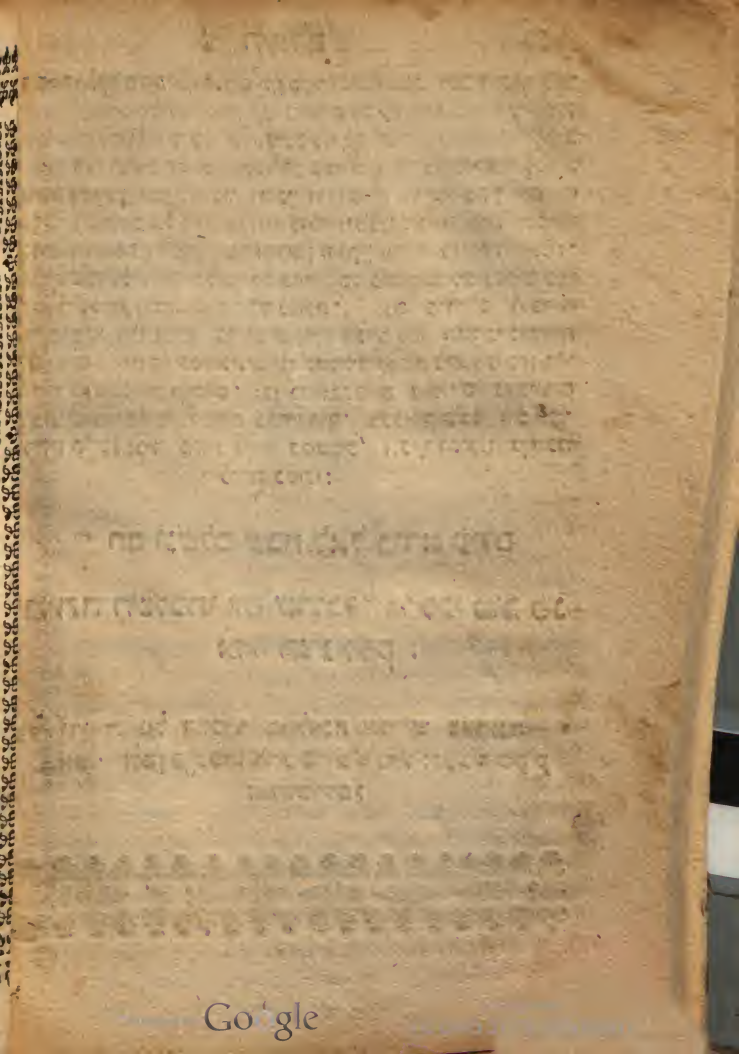
נספר חלק אחד מאלף אלפים מן השמחה וההענוג וההוד והנוי אשר
 קרה לשכנים שם אשר נבזה גם הנמאס שם לא יעוש הנאה ברוחנית
 וס אחד להיות מלך על כל העולם כלו לעולם כי כאשר לא יסיג
 ועור אור השמש מעטם שלא ראה אותו מעולם כי אי אפשר להשיג
 עכוב בן עקן אשר הוא אור רוחני וכמו שא"ל לרה"ק שחין העולם
 דאי להשתמש באור וגו' ללדיקים לעתיד לבוא וכמו שאמרו השמש
 ואחד משחין אלפין וחמש ושבעין חולקין מהבוא נהורא דאחגביו
 מטעם זה כל היעודים שנכתב בזה הס' כלם הענוים גשמים כמו
 אמר הכתוב ואכל הם לחמיכם לשווע' הגם שרומזים לדברים
 וחניי כי אלו נכתב בזה היעודים רוחניים כמו הענוג והנשמות
 לא יעשו ההמון שאינם מצינים אלו הענינים המלות בעצורם כיון שאי
 אפשר להם לציירם בשכלם לכן רמזו הדברים רוחניים בעניינים
 גשמיים כמו כליות ובהמות בהרי אלף מכל מקום כל איש אשר
 דאח' ה' על פניו מפנה לחזית בנועם ה' ולבקר בהיכלו כן יזכנו
 לראות בטובו:

חם וגשלם שבח לאל בורא עולם

היתה השלמתו יום שהוכפל בו בכי טוב כ"ג
 אדר תצ"ג לפק :

ל ידי הוועל המסדר במלאכת הקודש באפונה
 נאם : זלמן בן במהו"ר משה פ"נ נר' : ועציר מק"ק
 אמשמדם :

ספר

חי בן מקיץ

שחיבר החכם השלם הנשר הגדול
המפורסם ר' אברהם בן עזרא כולל
הרבה חכמות ודברי כושר ומעניני גן
עדן וגהינם ובלשון צח ומצוחצח על פי
המשקל והיה עד היום בכתיב יד באוצ'
טמון :

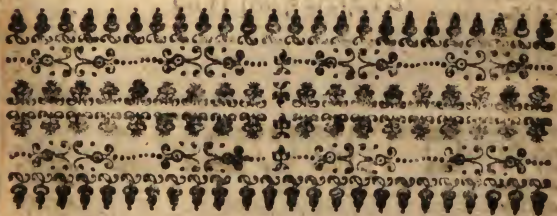
הובא לבית הדפוס על ידי הגעלה
כה"ר וואלף פרנקפורט

באמשטרדם

תצ"ג לפק

הקרמה

אמר משה פרנקפורט בחפשי באמתחת ספרי מלאתי ואתי ליד
 ספר קטן בכמות ורב האיכות קראו המחבר **חי' בן מקיץ**
 חזרו החכם השלם המופלג בחכמה ומפורסם בישראל גדול מרבץ שמו
 ר' אברהם בן עזרא והיה כמס' באלף עמון בכתיבת יד עד היו
 ובקוראי בו ראיתי שכולל הרבה חכמות ועניני מוסר בלשון נח הפלא
 ופלא על פי המשקל כידוע לכל המחבר הנ"ל היה ראש המדברים
 בחכמת הלשון והשיר פייטני וחרוז ומיסמנן בשירי וחרוזי החכ' הנ"ל
 ישכיל ויבין דעתו שהוא הוא המחבר הנ"ל והובא ג"כ הספר הנ"ל
 בשפתי יסני' בזהות' על שם המחבר הנ"ל יע"ש ולדעתי קרא
 המחבר הספר בש' חי' בן מקיץ שעל ידי כך יקוץ האד' משיגה חכמו
 עול' הזה וירגיל עצמו להקין בפיני פקידה להשתדל לישן בשני' מתוך
 בחיי עול' הזה והוא כאלו חי אף אחר מותו וכמס' אל' לדיק' במיתת'
 קריון חי' ושישתדל האד' בעודו בחי' חיותו לתקן מעשיו כי היו
 לעתות' גס מספר ח' עס מקין עולה במספר אברהם ובראותי רב
 התועלת הכלול בו נתתיו למנהג האלופי הנזכרי בשע' מע"ל להדפיסו
 לזכות הרב' ולהראות לכל נוע' הספר ויפיו כי טוב הוא ותעלותו
 רבי' ואולי על ידי כך יעורר האד' הנרד' להטיב לו בזה ובזה :

חכמים מיליוודעים האזינו לי אנשים וישישים והקשיבו
 צוערים ונערים כי אמת יבגה חכי ומפתח שפתי
 משרים אני עוזתי את בתי נעשתי את נחלתי והנחתי מולדתי
 ומקומי ובי אבי ומשפחתי ואחי ואמי נחדו בי בני אמי שחני בוע'
 ללא כרמי קמתי לנסוע ולבקש מרגוע כדי שתנוח רוחי ונשמת
 והנפש נפסית ותתיחד יחידתי ועמים רבים ודברי שומרים וארץ
 והנה איש זקן הולך בשדה משבח לאל יתעלה ומודה דמותו דמות
 מלכי והודו כבוד המלאכים לא תלוי פהו הזמנים ולה שנוהו
 השנים עיניו כיונים ורקתו כפלה הרמונים לא עותה קומתו ולא
 בשל כוחו לא כהתה עינו ולא נס לחו שמנים טובים בריח כרדים
 חבו ממתיקים וכולו מחמדים ואמרתי לו שלומיך יסגה והחכמה
 תמיד תהגה ולעד לא תשגה בן מי אשה ומה שמך ומה מלאכתך
 ואי זה מקומך ויענני במילין ממולאים באבני מרגלי ודברים
 סדורים כתומים ואורים ואחר לי יעצ השם את שמך וישים כנהר
 שלומיך ויהיה תמיד בכסלך וישמור תלדך רגליך

חי בן מקיץ שמי ועיר הקדש מקומי ומלאכתי אשר אתה

רואה אעשה ולא אלאה אשועט בכל עיר

ומדינה וכל לדופינה ואני הדרכני דרך חכמה ולמדני דעת
 ומרמה ואהיה אלכלו אמוך כבעל המון כלילי חמדתי וישבתי ולא
 אעחק כי פריו לחם ערב ונמתק ויהי כאשר דברנו וארכו הדברים
 וכללה למצין נבונים ולמוכאי דעת ישרים ויאמר הכרת פניך העידה
 זכירתך הגידה כי אונך פחוחות לשמוע חולחות ונשקך נכונה
 לקנות חכמה ובינה וזאת המלאכה אשר אני בוחן ומקד לעולם לא
 תבזבז ולעד לא תשקר כי היא במאזנים ולרואה בעינים והמניח
 אוחזו מחשש כלהרים ועלה הרודים אשר כך רודים אינם ידידים כי
 אם מורדים ללא רעים מרעים ולא אהובים כי אם אויבים
 מזלזלים וחומים פורשים וטומנים וגבורים ועלומים אסורים
 ומענים אשרי אנוש ינצל מהם ומוע ילכד בהם הנוקש במכמרות
 לא ימלט והנלכד ברשעם לא יפלט בציו שוב מאהליהם ואל תפן
 אליהם ואל תשמע למילותם כי לרע ירונדו רגליהם והאחת אשר
 לפניך הולך בבה הסקר והאמת יש לך ואשר מימך מכשפך
 ומענד כל קולך וזועף וכל יום דוער וזועף חרביו לקרבי יגופו
 וסניביו שניביו ישרופו המתו כאש חבצר וכעס כלהב נבצר בכל
 העת ישהה והכל אהת נושה ושוטה דמיון אלהי יסמך לטרופ

חי בן מקיץ

וכלליר יושב במסחרים לחטוף • ואשר משמאלך • מכסילך ומכלך •
 לעולם מילח ומקוה • ותמיד חומד ומתאוה • ואם תכתהו במכתם
 לא חסיר מעליו חולתו • ואם תכהו בפעם לא תחדל כסלותו • כלאוכל
 יאהב • ולא ישבע מה"ב כ"ב • ואשר בהוכס • לא יבין ולא יחכם • ושא
 ידבר והכל ימלל • והצדק יעות והאמת יהולל • הפוכת בלבו • ואון יחשוב
 על משכבו • לא תשבע מראות עיניו • ולא תמלא משמוע אזניו • יאתה
 האחרים נוסק • ולכך להם חויביו וחושק • ולא חדע כי ההולך
 באורחותם • לא ימלט משיחותם • הייתה איש אש בחיקו ובגדיו לא
 תשקפנה • אם יהלך איש בגלים ורגליו לא תכוונה • כן המוטה בחלק
 פיהם • וכהפכה כנועם דבריהם • בני א תלך בדרך אהם • מצע רגליך
 לא תתיבתם • כירדים חללים הפילו • ועלומים השפילו • דרכי שאלו דרכם
 ומעגלותם • ונתיב מוח ומתיבתם • ומסילתם משול אחת דרכם •
 להשתלט עליהם • והכנע השיטה במחאוה • והמתאוה כשוטה • ופסעם
 בצדק והמשפט אל חטה • ואשר ידבר מהם ושא לא תאוה לו • ולא
 תשמע אליו כי יחנן קולו • אל תאמן בו • כי ישבע תועבות בלבו • עשה
 זאת חיפה בני והנצל • בערס יפוח היום ויכוס הלל • ושמור דבריהאל
 ואל תשכחם • ולעד לא תזנחם • נכרם חמיד בקרבך • כתבם על לוח
 לבך • יהיו לך לבדיך • ואין לזרים אתך בלעדיך • כי לוית הן הם לאחשך •
 וענקים לגרגרותיך • יכלו בטוב ימך • ובנעימות שמוך • ויהי
 כא"שר שמע"תי א"לה הדב"רים • אש"ר מכני"נים יק"רים • ידעתי
 הסר מחוסריו • והממיר אמריו • והמפריד דבר מדבריו • הומם נפשו
 משחיתתה • ועולב יסירתו וממיתתה • והמחזיק בם ומהם לא ירפה •
 לעד יחיה ולא יספה • כי חיים הם למיזאתיהם • ולכל בשרו מרפא אמרתי
 משכני אחרך נרוצה • אגילה צד ואעלוזה • כדורך אשים מין הרקח
 ומעסים • יאמר לך נוכל לרנן כגדי • ולעיק עמדי • וכנפיד כשירים •
 ואין לך ירדדים • מי יחן לי אצר כיונה • אעופה ואשכונה • בי אדני
 אל תפוצל זדוני • כי אליך גליתי את ריבי • ועליך הסלכתי את ידבי •
 לך הוח"תי וסברי • רפא חלי וחבוס שברי • ויולכני דרך קרובה • אל ארץ
 ארוכה ורחבה • חלק לשלטה חלקים • עמוקים וחזקים • חללת האחד
 במים • וס' פו כשמים • והשנים הלשוארים • אשר המה העקרים • האחד
 צמורה קטוח • והשני צמיר צמיר • זה על זה יהל אורו • וזה מזה
 ילכס הדור • לאלה חלק הארץ בנחלה • צדאשמתחילה • ולא יוכל ללכת
 באלה המקומות הבזוכים • כי אם איש מלאה רוח חלקים • ובקצה
 בארץ הזאת ע"ן מסע קולה • מרחוק ימע מללה • פלגיה בהרית
 ומיניה

ותימת אדירים מרפאם כל מוחזק ומחלה • ומעלים רפואה ותעלה
 וחנחנו כאשר קרצנו אליה • ועמדנו אליה • הפשטתי כתנה • וכלנו
 והורדינו יערום לחוכה ויאמר לי שחת ממם ממקורה • וגזלים מחוך
 בהרה • כי זה יחבשו שברך • וירפאו איברך • ויהי להם כגפים • לעוף
 בשמים • ממימי החיים • אשר לנפשות מחיים • ויסורו ממך מלאושים
 וכנעים • וחללים רעים וכאמנים • ויהי לך כל לבוש את שריו • מכנפי
 ואבריו • אני כאשר שתיי די • ינהר ונתרפתי ממחליי • שלח ידו
 ולקחני • וממלכות העיון העלני • ויביאני אל מדינה • קדומה וישנה •
 הורגת אוהבים • ואוכלת יושבים • בתוכה ההלים • חשכים ואפלים •
 השמש רחוקה מהם • והירח לא יזרח אליהם • בתוכה תבאה חמה •
 ואחריהם שי"ן חמה • ימורה אינונסתם • תהפך כחומר חותם •
 ובמדינה אנשים • דלים ורשים • וימיהם מעט ורעים • והם בונים
 ונושעים • ורואים הצנינים יחרסו והזרעים ירמסו • וקרמינים יסחרו
 ואילנים יעקרו • והכל נופלים כמו קש • אין דורש ואין מבקש • ואיך
 ועמדו • ולא יתפרדו • והם מקובצים ומסופרים • כמאויבים וארים • אין
 להם שקע ושלוח • וכחת וחדה • כי הדברים הטובים • צרעים מעורבי •
 החדוד במדוכ • והשמה באכזה • והשטן באסון • הידועים לא ימלא
 חן בדעתם • וקלים לא ירצו בקלותם • ואנשי חיל לא יכלו בחילם • כי
 עת ופגע יקרה את בולם • ושם קרני השטן גבוהים ורמים • צהם
 וכנה עמים ולחומים • האחד ותהלך בארקים • והשני יעופה בשחקי •
 גם השך לא יחשיך מהם • כי השמש תזרח ביניהם • בקרן המתהלך
 ותחלק לשתי רוחו • והמתעופה לעשר משפחו • חמשה חיצוני • מרגלי •
 וחמשה חיצוניים מקבלים • אלו לאלו יגיעו בדברים • ואלו מאלו שומעים
 אמרים • עד שיבואו הדברים אל מלכם • והמלך יבין בהם ונתחכם •
 ושתי רוחות • חומות ומשחיתות • אחת ככפיר בחרון אפו • בחזק
 כהאזה וישאפו • זאת ההבל לבעוס • וזאת התאזה לאכול וללעוס •
 ועליהם שומר אש מסרו וחכם • יבין לורכם • ומלליה דרכם • ויסקל
 ארחותם • ויפלים מעגלותם • משחת וממות ירחיקם • ולשלוט ולחיים
 ידביקם • ומרשע ומפשע ימנעם • ואלהאמת ודקיניעם • ובגבול
 אילו האנשים • כל חיה אנוסים • שרעלים ויעלים ואים • וגמלי • חבשים •
 שמה יונים ולמורים ועורבים וחורים • צלח ואלפים • וכפירים שורפי •
 וקמורי • וסוסים • וזרבי • אנוסים • שרעלי • ויעלי • ואל • וגמלי • חבשים •

חי בן סקין

חבשי וחלדים רנני וארים מפתני ועקרים ואריות ודובי
 פרדעי ודגים וכל אשר במים מוגים ויורדני משם אל גינת אבוי
 בה כל פרי עץ וכל הארזים עליהם עוף הימים ישיבונו ומבין עפאים
 קול יחנו מעיינותיהו יפלו ואמחיה ילכו כרמיה שורקים מסולקי
 ומעוזקים שרשיה על יובל השלית ויונקותיה על פלגיה מים חפריה
 במוט נשאו עוללותיה ובכתף סבלו אשכולותיה שמים נסתרו כעבי
 ותלמיה מרויים כרביצים ענפיה חטיף סאים ונופיה הציעה בשמי
 בנחליה הנילו הרמונים ובערוגתיה הזהירו השושנים ועל פתחיה
 כל מגדים חדשים גם ישנים והתמרים נתנו פריהם והתאנה
 פגיהם הגפן הרקח והדודאי נתנורת ויעלליה הגנים אל הר
 גבנונים שם כתר אופיר ושוהם יקיר וספיר וצרול ונחשת ופטרה
 וברקת ובליל ועופרת ודרוסומרת וכתרשים וברולח וגופרי ומלח
 וכל צננת פענח ותחת ההרים הנזכרים ארץ רחבת ידים סביבותי
 מקיפות כמים בתוכה סלעים מבקעים ועיינות נובעים ובצעות
 ובקעו וגלי ונחלים מדברו ונהרו ואגמים וימי יהמו גליה
 ויחמרו מיניהם רעשו הרים בגאווהם ולא יעברו חוקם ובריהם
 ויעבירי המים ההם ויביאני אל גבול גדול מהם וארא סוסי ורוחות
 נושבות ומרחפות וסערות וזעות וזעים תמרק הרים ותשבר סלעי
 יעיפו הרעמים ירעיפו העננים סוככים בשמים איתנים תזוים
 ורביצים ורסיסים בגלים מלוקטים ושעירים כוזלים והם אבני הצרד
 בחוף אור והמה שמורים לעת צר ליום קרב ומלחמה ואחרי הגבול
 הזה אש אכלה אל השמים עולה גחלים בוערים ורשפים סוערים
 להביא כהרבים ושבירה ככוכבים לא יכוה הגשמים ולא ישפוח
 הימים הסלעים ימסו ממרוותיה והארים יויצו משליבותיה
 אנכי כל אשר ראיתי את אותה וחזיתי דמותה רפוי ידי וכשלו דרכי
 עששו מכעס עיני ונפלו מפחד ימי ולא יכלתי לעמוד כי נפשי נדהלה
 מאוד ויגש האיש אלי ויעמדני על רגלי ויאמר לי אל תירא ואל
 ירך לצורך כי חלף במו אש לא תכוה ולהבה לא תבער כך ויעבר
 גם הוא לפני ויאמר בא צורך ה' ויקמני מהרה ויעבירני אל
 המדורה וארא הלהבים לפניו מושקים והשביצי לפניו דולק
 והבשמים בנו מקיפים ויהי כאשר יאנו את חומם ונללנו מחומם
 וארא אלל מדינה ממלכת שמה להם זבולים ענמים ונדולים
 אמיצים וחזקים כראוי מושקים אחד ואחד גביהם ורוח לא יבא
 צניה איש ידבקו יתהלכו ולא יתשרדו מהנהגותם לא החלף ולא

השתנה. וצאוחס לא תמנה. ולא הספר וכולס מנלחיס. וברוך יחד
משבחים. לעולס עומדים. וללורס עובדים. שומרים חוקוס ומחזיקין
בצריס. רעה לא תאונה אליהם. ונגע לא יקרב צלהלם. לכהס
לכת שואפס. ועבודה עבוד. נכספי. כורחס שוקדו. נפשות חולדו.
כי עליה יזרח האורי ממע"ן טהו. שמהמעין גני. בארמים חיים.
בממלכה קראשונה אנשים טהורים גבורים. זכיס וקדים צעירי.
וקטני. נחיס ולצני ירצו ולא יגעו ילכו ולא ייעפו.

וקניס למלך משנה. מזון בבדו יכנה. יחח מחמתו ויבצ' מאמהו.
אס יקרב אליו וכנע. ואורו ימנע. גויחו תדל. ומאורו יראה קפלה.
ואס ירחיק ממנו יזהיר. וכבקר יאיר. צורתו תמל. ולעין יראה ויגלה.
בממלכה השנית אנשים שוני. חכמי יודעי. חמוצי בעבודה.
ופועלים מהירים במלאכתם. כוחבי מכתבות. וחשבי מחשבות
מרחק רחוקי. ופתוחי פתוחי. בהס ינגח עמי. יהיו חרטומי וקוסמי.
גיבורים וישרים. נגידיס וסגניס וקליניס. יועלים ומליציס ומוכיחי.
בדברי נכוחיס. צו אחד במלאכתו רצ ואצ. ככלל חלוצהליאצ. עליה.
מוסל. ירוץ כצב ולא יבשל. סופר המלך ומשרהו. והיודע צואו וצאהו.
יסע בנסעו. ויחנה בחקייתו. לא יצא מלפניו. ולא יסיר מנגד עיניו.

ובממלכה השלישית נשים שאכנות. חופשים כנירים ועוגזי.
ומיני זמרים. ותפוס במאוליס. ומסולוה וגזלים.
מפוזו ומכרכו. מרקדות ומשק"רות. עליהם מלכה ענוגה ורבה.
פניה כשמש בצלחה וזכרה בתומחה. ועיניה כחרצות. ושיניה כער
בקצבות. שכולס מתאימות. ומכשול שלימות. כחוט השני שפתותה.
וכעין העורב קשתותיה. בהיאלתה. כפלח הרמון רקתה. מצעד
לצמחה. אג"קסר שור"רה. וחולר החמה תוארה. אור. יגלויהל.
וכלרואה יתמה ויצבל.

ובממלכה הרביעית גברים גבורים. על הכל מאי"רים. ובחוב.
המלך יתהלך. ומשנהו ימלוך. ילצנהו מחדרו.
ויעצרו מאורו. והוא כחתן יולא מחופתו. ירוץ אורה כנתיבתו. ואין
נעלס מזיו ואין נסחר מחמתו. ולא יוכל אנוש להביט נפחו. ולהזכירו
נלחו. כרועה עדרו ירעה. ולעד מדרך לא יתעה. ברחמקו יבולס
ובחצונתו ינהלס.

ובממלכה החמישית אנשים אדומים. שופכי דמים. סעפים
וחכמים. ושודדים ומזידיס. בקרב אומנותס ומלחמה
מלאכתם. השומע ליקחיה. הנפשות רותס. וצמחלל. ופולר.
בשללים.

חי בן מקיץ

הפללים • אובי און ומרמה • וסוכלי דעת ומזימה • שלשונם חיש
מלחמה • ועל חמה • חכיו מוריק • וסיקו חורק • כמחיו מורכים •
ולחיו מנוכים • חניתותם ערוכות • וקשתותיו דרוכות • פרסות סוסיו
כפר כחשבו • וגלגליו כסופה ירחבו • הורג נקיים • וגוול עניים האון
פעלו לא יכלם מדבר מרמה • לא יבוס מעשות ומה •

ובמלכה השפית אנשים לדקים • צתוס מחזיקים • דרכיהם
צרים • ומעשיהם מיושרים • ומתמוך בשוחד כוערי •

בפיהם • ומרליה ברע עוצמים עיניהם • הדק עושים • וקבלע מאוס •
יוסביהלים • מורים בפללים • שופטם וסוטרים • דיינים וחברים
בביתו • ונשיהו • כהנים וגאונים • עליהם נגיד • לדיק וחסד • בלחמ
ידין אומרו • ובדק שפט עמיתו • לא ימלא חמם ורשע אחו • כי
שפט מיסור מלכותו •

ובמלכה השביעת אנשים בעלי תושיה • ומדה • ובינה וערמה
כמני צמעיהם מקשים • ובלכתם בושפים • לחסד

אזורים ושומרים • ועל פשע נוקמים • וסוטרים • לא יסחרו מרה • ולא
יראו מעבירה • לא ימהרו לריב ומל"ק • ולא יחובו להתפים ולרעות •
זהם לדיק כדבה ונראה • ורשע מתערה ומתגמה • בלוחה פנים • ושר
חמשים • ויועץ תחבולות חכם חרשים • טוב עם ה' ועם אנשים • ובנו
לחשים • טובה ואופה • חובש ורופא • כרסמי וקוטני • יצנו וסילחני •
לאחני • לי ונדיב וכל האדון להם • והרודה בהם • איש גבור וחכם
צחמהו • ויחיד בהבונתו • עליו מראה כבוד • והדרהוד • בדעת
מחפאר • ובכשל מהעטר ומחיה •

ובמלכה השמיניה עמים ולאומים גדולים ועצומים • לא יוכל
למנוחם ולסדרם • בלתי בוראם ויוצרים • בזבול לו

החילים • שנים עשר מרגלים • יהורו בהם • ויגירו ביניהם • אל ד
אחד ילכו • ואל פנה אחד ימשכו • לא ישגו האחרונים • את הראשונים
אל תלונסעים ואלו אחריהם חונים • פניהם מאירו • כעין חשמלים •
גרסו את עוטטים • וכחריש להטים • ואחרי קולכות האילו זנול אחד •
על תוהו ובוהו מוסד • ארצו ארוכה ורחבה • כמדבר וערבה אין בה
סוככים • ודרים ותוספים וגרים • על כן לא תמדד עבתו • ולא יודע
שיעור קולתו • והכל בחובו נתינים • ערוכים נבונים • ברוב כח
וכוונתם • ובגודל אורו יפעם • ומזה כחלקים • מועדים ועיתים •
שמים • רגעים ושעו' וימים ושנים •

ויהי כאשר הגענו לקולתו • וקרננו לעבודתו • וארח ארצות

תופלאות פלאות * ומראות נוראות * מלא בים חילים גדולים
 וכרובים עלו עננים * שרפים עומדים * משבחים ומודים ומיחדים *
 ושכאכים ואופנים מזמרים ומנגלים * נפשות מקדישות * ירחו * מכלו
 נארא ואמר מה נורא המקום הזה * אשר אני חווה * ויאמר של כעלך
 מעל רגלך * והליל יחדוך * מחמוס גוייך * ועד סרעפיך * והנח
 עפעפך * ורא' בעוני מחשבותיך * באשני לבבך * אמרתי לו ה' לא דוני
 עוד דגד של אראנובעיני * ולא אשורני באישוני * ויאמר ה' ואין
 שני לו גם בן ואח אין לו * ואין קץ לכל עמלו * המקו' לא יבלהו *
 והזמנים לא יקדימוהו * הלצבות הקצרכה מלספר גדלו * והלשוכות
 העצובה לדב' הלול * כי לו הדר ובוד * והלל והכבוד והתפארה * והגדול
 והגבורה והממשלה * ומלכותו אשר לעדי עד לא חלה *
 כי הוא עושה את כל הלה * אין אלוה בלתי * ואין צור זולתו * אין קץ
 לדעתו * ואין חקר לחבונתו * לא ימלא קניינו * ולא יודע עניינו *
 ברוב גדולתו * העלם מאנוש דעתו * מגדל יפעתו * נמכעראתו * כי
 השמש נסתר באורה * מכבירה * ובאחריה מחזות * לכן נלאו הנפשות
 מהכירו * והלצבות משורו * אין לו חכנית וחדמהו * ולא דמות והמשלחו
 מעין חכמה ומקורה * ועי' וההצונק ועקר * יודע הנסתרות הגלויות
 ונעלמות * בוחן לבבות * וחקר כליות * ללך ומשפט דתיו * וחסד ורחמי
 מדותיו * והיושר מעגליו * וכל יש מפעליו * אין חוס מהומו * ואין רוס
 מבלעדי רוחו * ואין שלו' זולתי שלומו * אמרתי לו צי הדוני הקסיבה
 לקול תחנוני * כי לך נשאתי את עיני * ועליך השלחתי טורתי * ובידך
 הפקדתי רוחי * הבידה לי במה אקדמנו * ואיך אדענו * כי תא' צ תאב' תי
 לדעתו * ונכסיף נכספתי לראותו * ויאמר אם הסמוך בדברי * ולא הסיר
 מאחרי * ותדע את רוחך * כפי יכולתך וכוחך * איך תוכל לדעתו
 ולחזו * אמרתי לו ברוך תהיה * ולעד תהיה * כי הבאתני עד הלום
 ליכנס וליצא בשלו' * אשריך ואשרי חזיריך * בשומעי חכמתך והשומרי
 דחק * יהיה אלהיך ברוך * אשר הפך כך והמשילך * בעולמו * והפקידך
 על עמו * ואשר נחני אליך * והשמיע והשמיעני מילך * יתעלה על כל
 תפארת וגדולה * יתברך ויתעלה * על כל ברכה ותהלה * לצדי עד ולנצח
 נצחי * רמן נאח סלה רמן רמן רמן :

חס ונשלם בעזר הם אל עולם.

אשר מלכותו קיים לעולם :

חי בן מקיץ

אפליג דאגה:
חותי דילג:
אחושלב:
הוליד פלג

על הדגה:
כי הפילג:
אודס פני:
לולו יקטן:

אשוע מפני שוד הזבובים:
בכל כוחם יעיקוני כחויבים:
באזניאמרו סירי עגבים:
והם בו יאכל כדמו' זאבים:
קראתנס באבובים או קרובים:
ביין עתיק ומשמן שה כשבים:
ליין משתי ופת אוכלי תאבים:
והנס יושבים ראש המסובים:
בקור רוח שלגים או רביצים:
בזן אולה ליושב הכרובים:

למי אנוס לעזרה מחמסיה:
אשר לא יחנו השב לרוחי:
ועל עיני ועפעפי ירוזון:
אדמה לאכול פתילבדי:
ועוד ישחו בכום ייני כאלו:
ולא יראו לבד חלקם פקדתיס:
ומעט רק אכול אשר לפני:
וכי אקרא למדעי לאכלה:
יקול בי סתו כי הוא יכלם:
לולוי זאת אקונה מפניהם:

חם

DATE DUE 10 RENEW CALL 422-3900

[illegible]

PQ1486

I5 H4

1733